60 kr

SUNNE-BYGDA

Årgång 23 Årsskrift för Sunne Hembygdsförening År 2013

FRYKSDALSBANAN
– Sveriges vackraste

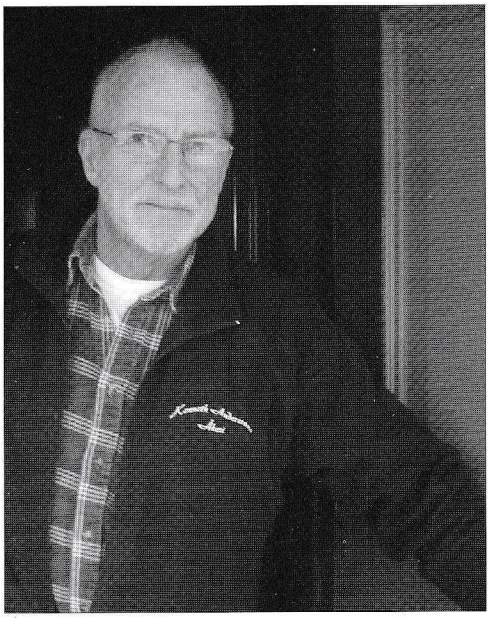

Hälsning från ordföranden

– Jag öppnar dörren för ett nytt verksamhetsår på Sunne Hembygdsgård och önskar alla nya som gamla medlemmar välkomna!

2012 var ett mycket bra år med tanke på att våra arrangemang drog mycket publik. Valborg, midsommar, nävgrötskvällar, bildvisningar och andra trevliga tillställningar har blivit så lyckade tack vare alla ideella krafter som hjälpt till på ett eller annat sätt. Jag vill tacka er alla, ingen nämnd och ingen glömd!

Vi har nu gått in i 2013, ett nytt år, ett oskrivet blad. Vi ska alla tillsammans fylla det nya året med upplevelser av olika slag, musikaliska, matnyttiga, lekfulla ja, allt möjligt kan hända.

Vill du vara med och hjälpa till så är du hjärtligt välkommen!

Innehåll

4 Järnvägsminnen
Sven Ceder

6 Åke Carlvik
Bernt Jansson och Anna-Lena Nilsson

8 Systrarna Ulla och Mait minns
Ingegerd Löwgren-Jansson

10 Planerade arrangemang 2013
Styrelsen

11 Några av hembygdsgårdens hustomtar
Ingegerd Löwgren-Jansson

12 Till minne av Anna Myrén
Olle Gustafsson

12 Utförda arbeten
Styrelsen

13 Notiser
Ingegerd Löwgren-Jansson, m. fl.

15 Bildarkivet i Anneforsskolan
Ingegerd Löwgren-Jansson

16 Det sjuder av liv i Askersbygården
Ingegerd Löwgren-Jansson

18 Jag hittade ett brev och fann en ny värld
Kristina Wennerlund Eriksson

23 Hemliga resan
Ingegerd Löwgren-Jansson

24 Förskolebarnen intog hembygdsgården
Ingegerd Löwgren-Jansson

25 Det puttrar och fräser – förberedelserna är igång
Ingegerd Löwgren-Jansson

26 En anrik gård i Ivarsbjörke
David Myrehed

28 Var det bättre förr – eller?
Ingegerd Löwgren-Jansson

30 När juldagsmorgon glimmar
Gunnar Jansson

32 Gunnar fick skylten
Ingegerd Löwgren-Jansson

33 Minnen från Skarped
Kompletterande bilder till fjolårets artikel

34 Birgitta Larsson söker sina rötter i Askersby
Ingegerd Löwgren-Jansson

36 "Krös-David" – läraren som "stavar" sig fram
Ingegerd Löwgren-Jansson

38 Sista natten i Paris
Ragnar Magnusson

Framsidan:
Affisch: *Fryksdalsbanan – Sveriges vackraste*, efter ett original målat av konstnären Gunnar Lundkvist.

Välkommen som medlem i Sunne Hembygdsförening

Avgift, enskild medlem	125 kr
Familj	200 kr
Företag	250 kr

Som medlem i Sunne Hembygdsförening får du

- Medlemstidningen Sunne-Bygda
- Reducerad hyreskostnad, lika med medlemsavgiften, för Askersbygården
- Kulturresa för medlemmarna till reducerat pris kommer att anordnas under 2013

Sunne Hembygdsförening
Hembygdsvägen 7
686 31 Sunne
tel: 0565-101 20
Bankgiro 5144-7704
www.hembygd.se/sunne
e-post: bildarkivet.sunne@telia.com

Manusstopp för Sunne-Bygda 2014
10 december 2013

Redaktion och annonsförsäljning

Ansvarig utgivare Gunnar Andersson
Redaktör Ulla-Britt Larsson
Ingegerd Löwgren-Jansson
Mats Jansson
Pia Eriksson

Grafisk form KM IDÉ

Sunne-Bygda ISSN 1650-0237

Hembygdsföreningens styrelse 2012

Ordf. Gunnar Andersson	0565-71 18 32
Vice. ordf. Börje Arnfeldt	0565-138 88
Kassör Hans Gullström	0565-127 70
Sekr. Ingegerd Löwgren-Jansson	0730-80 95 95

Ledamöter

Göran Jonasson	0565-108 96
Mats Jansson	0565-101 20
Sven-Erik Eriksson	0565-71 17 19

Suppleanter

Ulla-Britt Larsson	0565-71 16 50
Marianne Åhman	0565-104 14
Ulla Engström	0565-142 62
Kerstin Bryngelsson	0565-120 06

Revisorer

Göte Oregren	0565-147 75
Ingvar Bengtsson	0565-921 45
Leif Forsman, ersättare	0565-603 95
Ulf Nilsson, revisorsuppleant	0565-124 41

Valberedning

David Myrehed, sk	0565-100 46
Sten Magnusson	0565-126 93
Martin Håkansson	0565-71 10 56

Värd för Askersbygården

Gunnar Andersson	0565-71 18 32

Arkiv, registrering av gåvor

Kerstin Meric	0565-920 88

Arkivet på Anneforsskolan

Bild- och ljudarkivet	0565-101 20
Kerstin Meric	0565-920 88

Visningar och guidning

Olle Gustafsson	0565-129 58

Bokning av Askersbygården

STF Vandrarhem Sunne	0565-107 88

MEDDELA OSS OM DU BYTT ADRESS
Sunne Hembygdsförening
Hembygdsvägen 7
686 31 Sunne
tel: 0565-101 20
e-post: bildarkivet.sunne@telia.com

Järnvägsminnen

SVEN CEDER

Våren 1911 sattes spadarna i jorden någonstans norr om Kil, för att påbörja byggandet av järnvägen upp genom Fryksdalen. En av rallarna var min pappa Carl Ceder. Efter att ha arbetat på ett flertal järnvägsbyggen i södra Sverige och i stockholmstrakten hade han lämnat Blekinge för att pröva lyckan i Värmland. Fryksdalsbanan invigdes 1913.

Järnvägsminnen

Någon gång på försommaren 1911 hade pappas arbetslag befunnit sig på plats söder om Västra Ämtervik när en bygdefotograf hade förmått dem att ta en paus i arbetet för att ställa upp för fotografering. Kortet framställdes som ett vykort och min pappa skickade kortet, som daterades Emtervik 18/6 1911, till föräldrahemmet i Holmsjö i Blekinge.

Allteftersom arbetet fortgick hyrde rallarna in sig hos traktens bönder. I Västra Ämtervik träffade han Erika, som så småningom skulle bli min mamma. För storbonden Erik Persson i Ingeby var Carl säkert ingen svärfarsdröm, men som redan de gamla romarna lärt: "Amor vincit omnia" (Kärleken övervinner allt).

Första tåget

Den 2 augusti 1913 kom det första ordinarie tåget till Sunne. Men arbetet med järnvägen fortsatte norr om Sunne och den 1 oktober 1914 kom det första tåget till Ingmår. Nu blev det behov av personal på stationerna norr om Sunne. Den 19 september 1914 meddelade *Fryksdals-Bygden* att C. A. Karlsson utnämnts till stationsföreståndare i Ingmår.

Att efternamnet sedan officiellt blev Ceder är en annan historia. Namnet Carl Karlsson var vanligt förekommande bland rallarna, varför basen gav dem olika efternamn för att skilja dem åt. Min pappa fick arbetsnamnet Cederholm. Så småningom valdes namnet Ceder.

Som ovan nämnts öppnades tågtrafiken norr om Sunne den 1 oktober 1914 men redan nästa dag insattes ett extratåg till höstmarknaden i Sunne.

Från ånglok till rälsbussar

Pappa blev järnvägen och Ingmår trogen livet ut och jag fick växa upp invid Fryksdalsbanan och har upplevt förändringens vindar ifrån ånglokens frustande, när tågen ska starta från stationen, till dagens mera tystgående rälsbussar.

Bland mina minnen från den tiden tänker jag på de ljusa sommarkvällarna då jag fick åka med pappa på dressinen till Sunne. Han hade monterat en motor från en lättviktare på dressinen så det tog inte många minuter. Anledningen till dessa resor var att järnvägsbron skulle svängas upp varje kväll efter det att sista tåget passerat. Bron skulle stå öppen hela natten för båttrafiken, som huvudsakligen bestod av timmerbogserare. Det var spännande, för en sex- sjuåring, att få sitta längst ut på den svängbara brodelen under svängningen.

För att sedan kunna återvända till dressinen, som stått parkerad mitt för Hotell Sunne, fick jag gå på en landgång som slutade vid landsvägsbron. Järnvägsbron skulle sedan svängas tillbaka före första tåget nästa morgon, men då låg jag hemma och sov.

Höbärgning

Ett annat minne som även hörde sommaren till var höbärgningen. De som var anställda vid järnvägen hade tillstånd att ta hand om det gräs som växte på banvallarna. Det var förstås lien som var det enda redskap som kunde användas för att slå gräset. Det blev många svingar med lien på en sträcka av två kilometer åt vardera hållet. På den tiden, 1940- och 1950-talen, fanns fortfarande stängsel mellan järnvägens område och angränsande mark.

Stängslet bestod av ekstolpar och fyra kraftiga stålträdar. Det slagna gräset hängdes upp till tork på dessa trådar så det såg ut som långa höhässjor utefter järnvägen. När sedan höet skulle forslas hem kopplades två dressiner samman med en lång stege och lika långa slanor. Väl hemma skulle höet bäras med högaffel ca 50 meter till höladan. Inför varje sådan transport gällde det att ta reda på att banan var fri från tågtrafik.

Väntsalen – samlingsplatsen

Järnvägsstationen i Ingmår hade, som alla sådana inrättningar, en väntsal. Under långa, mörka höst- och vinterkvällar, innan TV:n ändrade våra levnadsvanor, hade väntsalen en social funktion. Den blev en samlingsplats för ortens ungdomar – mest pojkar för att som det sas: "Vi ska se om sista vagnen är med!"

Dessa rader skrivs när debatten är som hetast i media om nedläggningen av bland andra järnvägsstationen i Ingmår, liksom att ordföranden i Värmlandstrafik har tvingats avgå.

Ivarsbjörke station. Stinsen Viktor Strandbeg med fru och sönerna Gösta och Anders.

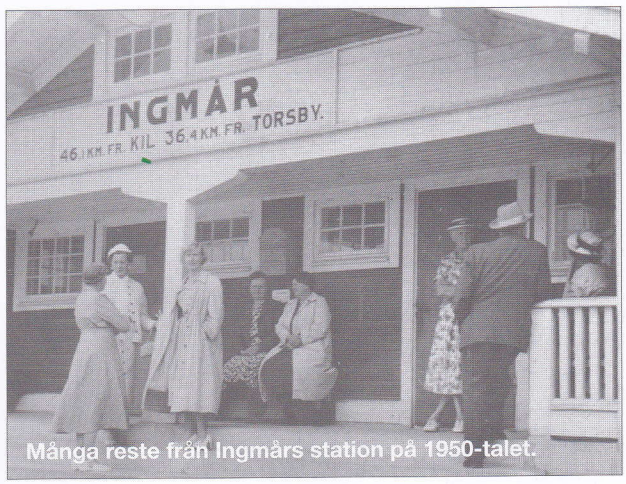

Många reste från Ingmårs station på 1950-talet.

Bygget av järnvägsstationen i Sunne.

Interiör från banvaktstugan i Ingmår med banvakten Carl Adrian Ceder, hans hustru Erika och barnen Margit (till vä.) och Karl-Erik. En ombonad och fin miljö för familjen.

Rallare vid bro- och viaduktbygget över Sillegårdsälven i Västra Ämtervik.

Artikeln hämtad ur boken: *Tre hemman öster om Sunne - Bergskog, Södra Borgeby, Pålsby.*

Åke Carlvik

– räddaren av Sveriges vackraste järnväg

ÅKE VAR FÖDD OCH UPPVUXEN I GRAVA socken norr om Karlstad. Vid mitten av 40-talet började han sin anställning vid järnvägen i Kil. Så småningom hamnade han i Sunne och 1955 gifte han sig med Gunnel från Södra Borgeby. Året därpå stod deras hus färdigt vid första Borgeby-backen.

Fryksdalsbanan hotades av nedläggning

Med hjälp av statistik försökte Statens Järnvägar vid ett flertal tillfällen påvisa, att persontrafiken på Fryksdalsbanan var olönsam. Den skulle läggas ner.

Det blev starka reaktioner bland folket i Fryksdalen och en kommunkommitté bildades för Fryksdalsbanans bevarande. Här hade Åke en central roll. Allt gjordes för att öka intresset för banan och att få folk motiverade att ta tåget. En intensiv PR-kampanj drog igång med broschyrer och affischer – ja, t. o. m. en filminspelning om **Sveriges vackraste järnväg**. Viktiga nyckelpersoner uppvaktades bl. a. dåvarande kommunikationsministern Olof Palme. Åke och Holmes Eriksson i Torsby tillhörde ju samma parti som den blivande statsministern.

– Gå ut och säg till fryksdalingarna att ta tåget! Lär Palme ha sagt till delegationen. Aktionerna gav resultat.

– Vi har Åke att tacka för att Fryksdalsbanan finns kvar har, f. d. kommunalrådet i Sunne, Olle Söderberg uttalat.

Engagerad kommunpolitiker

Åke hade en lång och uppskattad karriär som politiker i Sunne. Omdömena är enbart positiva: konstruktiv, sökte inte strid utan arbetade för kommuninvånarnas bästa, ofta med glimten i ögat och med humorn som vapen. Han var under många år ordf. i den lokala S-föreningen och en tid vice ordförande i kommunstyrelsen. Som pensionär engagerade han sig i PRO både lokalt och på länsplanet.

Amatörskådespelare och revyartist

Åke var med och bildade en revyförening och deltog i många nyårsrevyer men även i andra uppsättningar. Vid fester för allmänheten på skolan i Borgeby ställde han gärna upp i olika roller. Han var under senare år starkt engagerad i bevarandet av Teaterbiografen i Sunne. Åke var 84 år vid sin bortgång år 2009. Vi minns Åke Carlvik med tacksamhet och glädje.

Åke Carlvik går balansgång på Fryksdalsbanans räls.

Brev från Astrid Lindgren

Men det var inte bara fryksdalingarna som visade uppskattning över Åkes insats för järnvägen. Astrid Lindgren – vår kära barnboksförfattare – berättar här i ett personligt brev till Åke hur hon på en resa upp till Torsby, med Fryksdalsbanan, fick idén till boken om *Bröderna Lejonhjärta*. Det är fantastiskt vad en järnväg kan betyda.

1959. Järnvägspersonalen i Sunne med Sven Jansson vid tömmarna prövar släden ifall det blir en svår vinter för SJ.

Järnvägsarbetare framför ångloket 10:an.

26.7.1981.

ASTRID LINDGREN
Dalagatan 46
113 24 Stockholm

Hej, Åke Carlvik, det är rätt, lägg inte ner Världens vackraste järnväg. Som en liten kuriositet kan jag berätta vad den har betytt för mej. I början på 70-talet gick jag och tänkte på en bok jag ville skriva, den skulle handla om två bröder, idén hade jag fått genom att läsa gravstenar, där det hela tiden låg små bröder begravna, men aldrig några systrar. Jag funderade på dessa två bröder men visste inte vad jag skulle ta mej till med dom. I Värmland har jag inte varit ofta, men en vinterdag i januari 1971 satt jag en tidig morgon på tåget mellan Torsby och Kil. Just när solen hade gått upp, och hur skön himlen var och naturen i största allmänhet det går inte att beskriva. Och då, just som jag satt där, fick jag en knäpp, inte precis Lidnersk men i alla fall - jag visste plötsligt vad jag skulle göra med bröderna, Bröderna Lejonhjärta kom boken till att heta så småningom och den har lästs i många länder vid det här laget. Aldrig skulle det ha gått så om jag hade färdats med buss. Släpp inte fram bussarna, behåll järnvägen! Vänliga hälsningar Astrid Lindgren

Systrarna Ulla och Mait minns tiden i banvaktstugan i Trångstad med glädje

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

Ernst Öhman (född 1884) rallare och hållplatsvakt från Lysvik, gifte sig med Ellen Söderlund (född 1892) från Frykerud. Ernst var rallare från 1914–1946. Paret fick fyra barn, Eina, Alf, Ulla och Mait i den lilla banvaktstugan på ett rum och kök i Trångstad.

– Förskräckligt att så många stationer nu ska läggas ner tycker de båda systrarna, som vet hur livet ter sig på landsbygden.

Ulla och Mait hade en "lyxig" barndom på så vis att de fick resa mycket eftersom familjen åkte gratis på järnvägen. Men de tyckte att pappa var borta alldeles för mycket hemifrån.

Eftersom mamma Ellen var hemmafru så var det nödvändigt att pappa Ernst jobbade så mycket som möjligt för hyran var 60:-/månad och lönen när Ernst gick i pension endast 312:-/månad.

Sträckan Kil–Sunne kontrollerades varje helg så att den var som den skulle. För Ernst Öhmans del betydde det att han fick ge sig iväg från Trångstad var femte vecka.

– Då spottade han på fingret, höll upp handen i luften för att känna från vilket håll det blåste. Sen tog han cykeln och trampade på i vindriktningen. Så om det blåste medvind mot Kil tog han cykeln dit, klev på tåget med cykeln och följde med tåget som kontrollant till Sunne. Detta gjordes på andra sträckor också förstås men då var det andra som kollade.

Det kunde hända en del saker eftersom det var ånglok på den tiden. Det gjorde att det blev många småbränder till exempel.

40-årsfest

När Ernst fyllde 40 år hade det samlats en massa människor utanför banvaktstugan. Ernst hade just den dagen försovit sig. Vaknade till, rusade upp med kläderna slarvigt påsatta. Byxhängslena hängde bakom honom och stod rätt ut när han sprang mot folkhopen och skrek:

– Ur vägen! Sen fällde han bommarna fortast möjligt. Plötsligt begrep han att alla människor kommit för att gratulera honom, då bjöd han in dem till fest i stugan. Stugan som lillasyster Mait på den tiden kallade "barnvaxstugan" för det trodde hon var det rätta.

Pionjärer

Ernst och Ellen var först i Trångstad med att ha telefon och TV. Man hade bin och tillverkade bikupor i köket. Ett eget musteri fanns också. Familjen flyttade till Gunnita 1946. Pappa Ernst hade samma sysslor där som i Trångstad.

Familjen hade två kor och man hade en liten odlingsplätt där man satte potatis. För att kunna få ihop till hö så fick man gå längs banvallen mellan Trångstad - Norsälvsbron och slå banvallen med lie. Barnen räfsade och plockade smultron. För det var det gott om. För att få hem det hopräfsade höet fick man, när det sista tåget gått för dagen, lägga det i en tralla och köra hem det med dressin för torkning.

På väg till Tolita fanns en mosse där barnen fick arbeta om somrarna med att räfsa ihop torvströ, som skulle torka i en bod. När det kliade för mycket på kroppen hoppade man i Norsälven och badade. Så det var inte enbart otrevligt!

Ulla och Maits pappa var en strävsam man med ett stort samhällsengagemang, det fattar döttrarna så här i efterhand, bland annat när de läser vad som skrevs i tidningens minnesruna efter Ernst när han dog.

Samhällsengagerad

Förutom att Ernst Öhman var rallare och bankontrollant var han också ordförande i nykterhetsnämnden, ordförande i fruktodlareföreningen, ordförande i biodlareföreningen, han tillhörde kommunalnämnden samt fullmäktige. Han var tempelriddare och han tillhörde Saron församlingen i Karlstad samt kristidsnämnden under första världskriget.

Men hans två döttrar, Ulla och Mait Olsson - som förresten gifte sig med två bröder varav den ene, Maits man Knut, jobbat på järnvägens godsavdelning i hela sitt liv, de tänker bara på Ernst Öhman som sin älskade pappa.

De tror att pappa skulle ha vänt sig i sin grav om han visste att så många stationer längs Fryksdalsbanan nu ska läggas ner. Själva fattar inte systrarna logiken i detta utan tycker att det är helt vansinnigt.

Mait, Knut och Ulla. Alla med efternamnet Olsson. En vacker septemberdag på hembygdsgården i Sunne.

BRÅTT

Vesst ädä rolit om tåga går fort!
Snart går di fortere än di nôssna gjort.
Men om bare hastiheta ska gälle
Hinner di inte stanne på nôe ställe.

Urban Andersson

Man vet att man börjar bli gammal när man knutit skorna och undrar om det finns något annat man kan göra när man ändå är där nere.

G. Burns

DAGENS FRÅGA

Om du tôcker att dette väre ä
Dä sämste du ha sett
Se ä dä tämlit enkelt för da
Tröcker du på "ett".
Om du töcker att regnväre gôtt
Kan hôlle på
Ä dä nästan like enkelt för da tröcker du på "två".
Om du töcker att väre vi har ä
Jämt gôrgrannt
Se trôck bare "fyre" å avslut mä "fyrkant"

Urban Andersson

Planerade arrangemang 2013

Söndag 10 mars 15.00
Årsmöte i Askersbygården.

Släktforskningens Dag lördag 16 mars
Bildarkivet har öppet mellan 10.00 – 14.00

Stickcafé tisdagar 11.00
Ojämna veckor med start vecka 7
Ta med ditt handarbete så dricker vi kaffe och strir!

Valborgsmässofirande 30 april 18.00
Sång av Sunne Manskör. Vårtalare. Kaffeserveringen öppnar 18.00. Vid rätt väder tänds brasan 19.15.

Kyrkogårdsvandring i juni
Guider Olle Gustavsson och Arne Persson.
Se annons om dag och tid i Sunnenytt under juni.

Midsommarafton 21 juni 13.00
Vi klär midsommarstången vid Anneforsskolan.
Ta gärna med blommor!
15.00 Midsommarstången reses till musik av Sunnlåt och Sunne Folkdansare. Dans och lek kring midsommarstången. Lotteri. Lanthandeln öppen. Servering av midsommarbakelse och kaffe, varm korv. Svensk Handel bjuder på glass till alla barn med blomsterkrans i håret. Folkdräktsklädda bjuds på kaffe.

Nävgrötskvällar med underhållning
Varje onsdag i juli, 3/7, 10/7, 17/7, 24/7

Allsång på logen onsdag 31 juli 18.00
Nävgröt.

Kyrkogårdsvandring i juli
Guider Olle Gustavsson och Arne Persson
Se annons om dag och tid i Sunnenytt i juli.

Kulturveckan i Sunne 4 – 11 augusti

Torsdag 8 augusti 10 – 14
Barnkulturdagen.

Lördag 10 augusti 17.00
Spelmansstämma med dans på logen. Kaffeservering.
Arr. Folkmusikgruppen Sunnlåt och Sunne hembygdsförening.

Medlemsresa i augusti

Tisdag 8 oktober 19.00
Bildvisning i Askersbygården.

Stickcafé ojämna tisdagar i oktober och november.

Lördag 9 november 10.00 – 14.00
Arkivens Dag på Bildarkivet

Fredag 15 november 19.00
Brasafton med musik av Sunnlåt och diktläsning.

December
Julmarknad och Luciafirande.

Med reservation för ändringar.
Se även kommande annonsering.

Kulturveckan i Sunne
4 – 11 augusti 2013
Kulturveckan i Sunne
30-årsjubileum
Stiftelsen Selma Lagerlöfs Litteraturpris
STIFTELSEN SELMA LAGERLÖFS LITTERATURPRIS
www.kulturveckanisunne.se

Några av hembygdsgårdens hustomtar

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

På hembygdsgården pågår ständigt verksamhet i det tysta. Hur skulle det bli om vi inte hade det ideellt arbetande folket? Så gott som varenda dag, året om finns åtminstone någon där, för alltid är det något som ska fixas. Det ska målas, lagas, slipas eller göras om. Man bär stolar och bord till de evenemang som är under året och det verkar som om de har rätt roligt.

Från snöröjning till gräsklippning

Idag talarjag med Gunnar Andersson, föreningens ordförande, som tillsammans med trotjänaren Gert Svensson, håller på att göra danslogen lite varmare. Danslogen uppfördes på plats 1991 med knuttimrade väggar på scenbyggnaden.

– Tidigare har vi enbart haft en presenning hängande för dörrar och vissa fönster på ena kortsidan, men nu håller vi på att stänga till. Men problemet är att glasmästaren har semester, så det tar någon vecka innan det blir färdigt. Det är ett dilemma, men har vi klarat oss så här länge så går det nog ett tag till.

I lördagskväll kom ett telefonsamtal från vandrarhemmet. Lokalen var uthyrd till ett sällskap som knappt visste hur de skulle komma in på dansbanan för efter skyfallet som kom tidigare på dagen, kunde ingen gå torrskodd in. Då ringde jag på Göran Jonasson, ännu en hustomte som är tjänstvillig, så han kom hit och vi fick lägga ut plankor. Sådant händer hela tiden.

Bror Bergfeldt, en allt i allo, finns på plats tidigt på morgnarna, fixar och donar, klipper gräs och bär bord och stolar. Han kör skräp till tippen, ser till att det ser snyggt ut överallt. En glad prick som pratar med alla.

Vi har Göte Oregren som har det stora ansvaret för el-försörjningen, som noggrant läser av alla mätare, noterar och justerar. Gänget kring nävgrötskvällarna som sliter från morgon till kväll, ingen nämnd och ingen glömd. David Myrehed som plockar lingon och finns till hands om han behövs.

"Det som göms i snö kommer upp i tö". Det är städdag på hembygdsgården. Göran Jonasson, Börje Arnfeldt, Bror Bergfeldt och Gunnar Andersson är alltid redo.

Kvinnorna ej att förglömma

Det bakas i det tysta, för hembakat ska det vara. Det vävs, stickas och sys till alla lotterier och försäljningar, och för det mesta finns det en kvinna bakom varje ideellt arbetande man, som får vara ensam många timmar om året.

Ulla Olsson På Hörn och Anita Jonasson får en kram av Göran Jonasson för sitt arbete i köket.

Var finns de unga?

Man frågar sig bara, var finns den yngre generationen de som ska ta över en gång? Man önskar att alla vuxna skulle ta med sina ungdomar och barn till hembygdsgården, gå dit och visa vilken skatt vi har i Sunne. Alla dessa hus med sin historia, arbetet från förr, lanthandeln där man kan visa sockertoppar, mjölkflaskor m. m. från förr. Låt de unga bli intresserade, se till att det blir naturligt att ströva omkring i naturen i och omkring hembygdsgården. Ni vet ju att "det ska böjas i tid det som krokigt ska bli", påverkan börjar redan i riktigt unga år.

En stor eloge till de få lärare som regelbundet tar med sin klass till Anneforsskolan och de andra husen på hembygdsgården! Tack till alla hustomtar för ert arbete!

Till minne av Anna Myrén

3 augusti 1915 – 7 maj 2012

Med sorg i våra hjärtan nådde oss budet att en kär vän och värdefull medarbetare i Sunne hembygdsförening slutat sin jordevandring. En kär stämma har tystnat. En länk i gemenskapen har brustit. Alla minns vi din mjuka personlighet och vänliga utstrålning. Och dina vänner i hembygdsföreningen står i stor tacksamhetsskuld för din mångåriga värdefulla insats. Du var verksam i kök och servering för att ej förglömma all din bakning, ljusstöpning och vävning. Ditt mjuka vänliga sätt och soliga leende förskaffade dig många vänner. Du var en liten spröd människa, men i din gärning var du stor. Nu har du lämnat oss efter ett långt liv och ett väl utfört dagsverke. Men i allas våra hjärtan ska vi minnas dig och i tacksamhet vårda ditt minne. Tack för allt Anna.

Olle Gustafsson

Ur *Sunne-Bygda* 2003

Hedersmedlem

Anna Myrén kom på 1970-talet in i Sunne hembygdsförening och tog livlig del i allehanda göromål, varav kan nämnas bakning till olika arrangemang samt köksarbete på Askersbygården. Varje år förekom ljusstöpning i föreningen och Anna var en självskriven deltagare i detta arbete. Anna har ett stort och kunnigt intresse av vävning och det vävdes många fina alster att pryda hembygdsgården med samt som priser vid föreningens egna lotterier. Anna deltog också aktivt i vävningen av den matta som överlämnades som gåva till prins Carl Philip. Sunne hembygdsförening vill rikta ett varmt och hjärtligt tack för mångåriga värdefulla arbetsinsatser.

Utförda arbeten 2012

Mars: Gunnar Andersson, Bror Bergfeldt och Göran Jonasson har slipat och lackat golv i östra rummet på Askersbygården samt lagat stolar. Gunnar har hyrt skylift och med Görans hjälp bytt trasiga takpannor på Pålsbybodens södra takhalva. Monterat ner den gamla ruttna hängrännan och bytt till en ny.

April: Gunnar har slipat och lackat golvet på dansbanan. Städdag ute. Larm återinsatt i gamla tingshuset efter inbrott.

Maj: Bror har rensat och skött rabatterna framför Askersbygården. En släpkärra med barkmull, sponsrad av LBC, har lagts på. Han har i vanlig ordning sett till att blomlådorna, framför Askersbygården och logen, är fyllda med blommor till midsommar. Han har basat för fällning av björkar till respektive byggnad och ris till midsommarstången. Bror ser också till att gräsmattorna är välfriserade hela sommaren. Göran har murat och fixat trappan samt målat räcket på Askersbygården. Rensat ogräs under handikapprampen, lagt ut plast och grusat ovanpå.

Augusti: Gunnar, Gert Svensson och Göran: Satt in fönster och dörrar på danslogen och målat runt dessa. Gunnar har monterat upp lysrör på scenen.

Oktober: Luftvärmepump från Askersbygården nedtagen, flyttad och monterad på Anneforsskolans östra vägg av Gunnar.

Gåvor

Ett varmt tack riktas till alla som
skänkt gåvor till föreningen under 2012
Styrelsen

Avgående ur styrelsen

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

Kerstin Meric, Olle Gustafsson och Pia Eriksson, hade avsagt sig fortsatt styrelsearbete och avgick på årsmötet i mars månad.

De tackades för sitt arbete med varsin blombukett. Olle Gustafsson premierades till hedersmedlem, för sina många år i styrelsen, med en speciell nål av föreningens ordförande Gunnar Andersson.

Lars har fyllt år

Vår eldsjäl och tidigare ordförande Lars Wennberg firade sin 80-årsdag med öppet hus i sitt hem den 1 augusti. hembygdsföreningen och Bildarkivet uppvaktade med en blomma av ordf. Gunnar Andersson och Ulla-Britt Larsson.

Foto: Ulla-Britt Larsson.

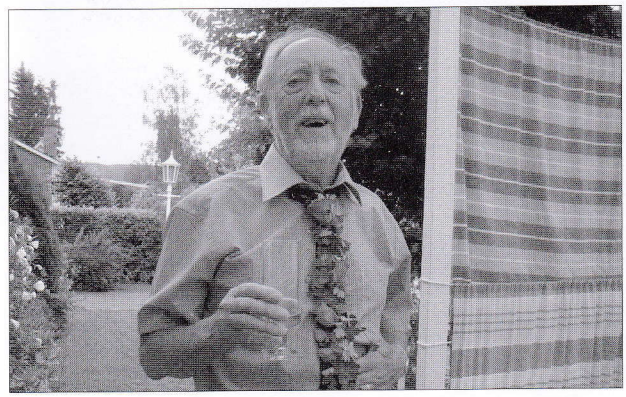

Fryksdalen och speciellt Sunne, drar som en magnet

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

Varje år i 31 års tid har Gertrud och Kurt Derborn från Malmö, besökt Sunne.

– Vi kan inte säga exakt vad det beror på, men vi trivs så himla gott i Fryksdalen och med värmlänningarna, säger Gertrud.

– Den här sommaren hyr vi en stuga i Lysvik under tre veckor och vi får bekanta överallt. Vi åker ofta och lyssnar på Gösta Ess och Börje Magnusson till exempel, de är så trevliga och så sjunger de så bra!

Den här kvällen, när vi möts, sker det i Lanthandeln på hembygdsgården där jag är placerad denna fjärde nävgrötskväll.

– Det här är den finaste gamla lanthandel vi någonsin sett, säger Kurt och tittar sig omkring.

– Vi tycker om nävgröt och något inom oss drar till Sunne var vi än hyr runt Fryken. Vi har även bott här på vandrarhemmet och stortrivts.

Kurt och Gertrud Derborn, Malmö.

En ren slump

Varken Gertrud eller Kurt har några som helst rötter i Sunne med omnejd så det är nog slumpen som styrt deras kosa hit tre sommarveckor under 31 års tid. Kan man få bättre ambassadörer än detta äldre par med sin långa erfarenhet av att turista här?

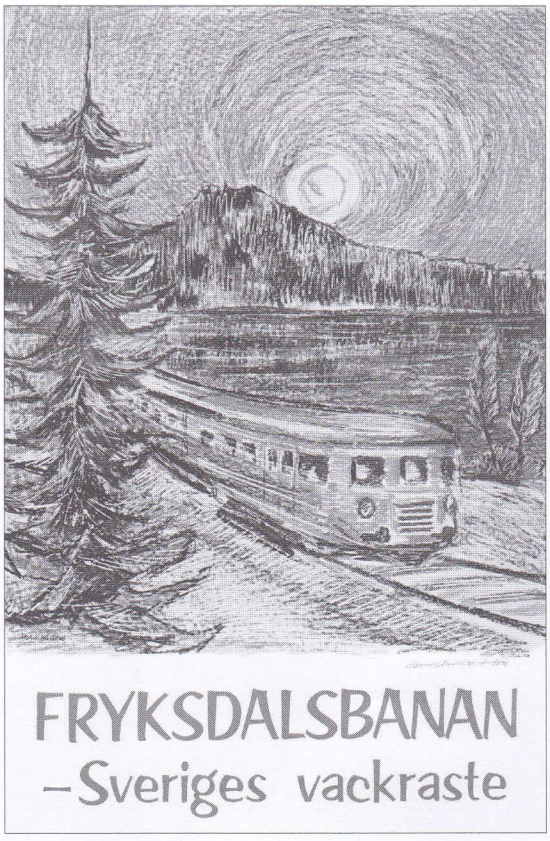

Fryksdalsbanan – Sveriges vackraste
Affischen i A3-storlek (se framsidan), kan köpas på Bildarkivet i Anneforsskolan.
Pris: 20 kr.

Ny hemsida

Besök oss gärna på hembygdsföreningens nya hemsida. Där hittar Du information och bilder om vår verksamhet och kommande arrangemang. www.hembygd.se/sunne

Välkommen till Bildarkivet

Nu finns vi även på bottenvåningen i Anneforsskolan
Vi har c:a 50 000 bilder som vi kan hjälpa dig att söka fram ur databasen

Öppet måndag–fredag 09.00–14.00
Telefon: 0565-101 20
e-post: bildarkivet.sunne@telia.com
www.hembygd.se/sunne

BERGLUND & PERSSON SMIDESVERKSTAD

Tillverkning och reparationer av byggnadssmide
Grindar, staket och trappor
Även finsmide som ljusstakar och ljuskronor

Arrendegården
686 91 SUNNE
Telefon: 0565-108 43

Bildarkivet besöker Länsarkivet. Börje Holmén visar lite nyheter för Siw Myrén, Mats Jansson, Bo Liljemark, Anne-Mari Gottfridsson och Kerstin Meric. Alla från Bildarkivet i Sunne.

Bildarkivet i Anneforsskolan

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

Vi som, i skrivande stund, jobbar på Sunne Bildarkiv är Siw Myrén, Mats Jansson och Anne-Mari Gottfridsson. Siw går emellertid i pension den sista januari 2013. Vi har under året som gått arrangerat bildvisningar med bland annat *Fryksdals-Bygdens* bilder från 1959 och framåt. Vi har varit ute i olika föreningar och visat bilder och det har under 2012 arrangerats **Arkivens Dag** samt **Släktforskningens Dag**.

En dag på Länsarkivet

Sunne Bildarkiv var den 8 maj 2012 på studiebesök i Arkivcentrum, Karlstad, där har man siktet inställt bakåt – för att kunna se framåt. Börje Holmén, som är verksam på Länsarkivet, var ciceron för dagen. Han visar hur han behandlar sina bilder i datorn, hur han konverterar från ett system till ett annat. Han påpekar också hur viktigt det är med källhänvisningar. Att lägga in allt så rätt som möjligt, från början i datorn, gör naturligtvis att det blir desto enklare att hitta när man sen letar efter en speciell bild.

Börje har det rätta ögat

Sen, när alla frågor fått sitt svar, blir det dags att vandra nedåt i huset. Gruppen blir visad till forskarsalen. Det är den fina aulan i det gamla seminariet på Hööksgatan. Här finns en massa datorer som allmänheten kan få ta i bruk. Väggarna pryds bl. a. av Börje Holméns fantastiska foton. Det är gigantiska bilder och vem som helst kan se att Börje har det rätta ögat.

Här gäller regler

I Arkivcentrum Värmland följer man Riksarkivets regler och som ansvarskännande arkivforskare ska man iaktta god arkivsed och behandla alla gamla papper och filmer väl. Man ska naturligtvis ringa och boka in sig innan man vill komma dit och ta en dator i anspråk. Dels kan det vara upptaget, dels behöver personalen lite tid på sig om de ska hjälpa till och ta fram forskningsmateriel. Man har nämligen arkiv på olika ställen, ibland i någon annan stadsdel.

Mormors barnmorska eller soldaten Asker

Du kan komma hit och leta upp vem som var din mormors barnmorska, om du vill, eller var farfars far gick i skola. Du kanske är intresserad av den indelte soldaten Asker, hur hans liv tedde sig. Här finns svar på det mesta. Du kan leta i sjukvårdsarkiv, bruksliv, skolarkiv, om soldater, om kommunalt material och mycket mera. Bildarkivets personal i Sunne hade en lärorik och nyttig dag och en hel del pusselbitar föll säkert på plats.

Kafferast på stickcaféet. Kerstin Ekholm och Lene Olsson serverar.

Det sjuder av liv i Askersbygården

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON.

Jag beger mig till hembygdsgården i Sunne för att se vad som händer i Askersbygården på tisdagar. Det visar sig vara full fart på stickcaféet där damer i mogen ålder har samlats för att sticka, prata, dricka kaffe och umgås.

Speciell gäst inbjuden

Idag är det extra trevligt då man har bjudit in en hedersgäst, nämligen Ingrid Edlund från Norra Arneby. Hon sitter med en underlig manick framför sig, en liten maskin som hon stickar sockor på.

Jag förundras över hur snabbt man kan se att det verkligen blir en socka och Ingrid berättar att det tar ungefär två timmar att sticka två sockar, samt två timmar till att sy ihop dem. Hon syr i fin masksöm så det inte blir någon tjock, kännbar söm på foten. Garnet består av 75 % ull och 25 % nylon.

Ingrid har en uppsjö av smakprover på bordet bredvid sig och det är verkligen fina sockor.

Ingrid är en teknisk kvinna

– Man måste vara tekniskt intresserad om man ska kunna klara av den här maskinen, säger Ingrid. Och det är hon, det intygar Inez Assk som ägde just den här maskinen en gång. Den stod i hennes uthus, lagom rostig och ointressant för den som inte hade kunskapen att rusta upp den. Men Ingrid övertog den gamla **Favorit** strumpstickningsmaskinen från 1920, fick i ordning den och satte igång.

Sen dess sitter hon varje sommar på Gammelvåla i Brunskog, på fårfesten Västra Ämtervik och hon blir även inbjuden till olika hantverkskurser. Bl. a. blev hon bjuden till **Sätergläntan i Insjön** där man behövde hjälp att lösa lite problem.

Det har hunnit bli ett antal strumpor sen 1983 då Ingrid Edlund började sin produktion.

– Förr i världen var det karlarna som skötte stickmaskinen för det var de som skulle tjäna pengar, säger Ingrid.

Ingrid Edlund från Norra Arneby demonstrerar sin stickmaskin, Favorit.

I det här huset känner jag mig hemma

Jag har fångat upp en kvinna i gänget, som har en speciell plats i den gamla Askersbygården, nämligen Maistin Berglund från Askersby. Den sista som bodde i det stora huset var Maistins morfars bror, Johan Jonsson.

– Här bodde morfars bror alldeles ensam under lång tid. Han var änkeman och hade haft två barn vilka tragiskt nog hade dött. Det fanns väl någon piga som jobbade där ibland men annars var det nog mest vi barn som kom dit och lekte. Jag minns att Johan tyckte om när jag och mina tre bröder kom och satte fart på honom.

Bröllopsfesten hölls här i huset

– Vår familj bodde alldeles bredvid morfars bror i Askersby så det var nära, han var jordbrukare och hade häst och kor.

När han dog så såldes huset till hembygdsgården i Sunne, något som Maistin är glad för idag. Nu kan hon gå hit till ett välrestaurerat och vackert hus och glädjas över känslan hon får varje gång hon kliver över tröskeln.

När Maistin gifte sig med Roger Berglund var det just här som bröllopsfesten hölls. Nämnas kan att Maistin skänkt otroligt vackra gardiner till Askersbygården, gardiner som hon själv vävt. Idag är det indraget bergvärme i det gamla huset så ingen behöver längre frysa där. Maistin gläds över alla ideella insatser, som lagts ner på att få hennes morfars brors gamla hus till en så fin och hemtrevlig mötesplats för alla. Man kan hyra in sig här för alla högtidliga tillfällen.

Vad vore livet utan kaffe med dopp

Naturligtvis kommer det snart fram kaffe med dopp på bordet och det är högljutt och glatt i rummet.

Att kunna träffas på det här sättet är ju helt fantastiskt. Man gör en kulturgärning när man bevarar gamla mönster och metoder till eftervärlden. Det är mellan 20–30 deltagare som träffas här varannan vecka. Stickcaféet hålls av Sunne hembygdsförening tillsammans med Vuxenskolan och Pia Eriksson är den som håller i trådarna.

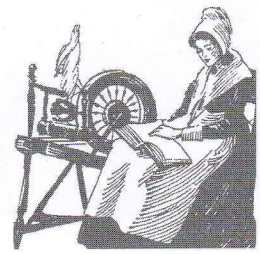

Jag hittade ett brev och fann en ny värld

KRISTINA WENNERLUND ERIKSSON

NÄR MIN FARFAR hade dött fick min far ta över skoaffären i Sunne. En dag kom ett brev från Afrika.

Musana, Congo Francais den 31 januari 1933

Herr handlande E. Wennerlund, Sunne Skohandel, Sunne

Jag tar mig friheten att sända några rader, först ber jag att hjärtligt få tacka för senast, fast det nu är längesedan. Jag har också ett direkt ärende, ifall jag finge bedja herr Wennerlund om vänligheten att stå mig till tjänst. Jag behöver ett par snygga skor, lågskor. Och jag hoppas att det skall gå bra att få ett par sådana, med de mått jag kan uppge. Det är nr 44 jag i allmänhet brukar ha. För säkerhets skull har jag ritat av foten med en ordinär strumpa på. Då jag reste från Sunne köpte jag ett par skor av präktig läst. Det är de bästa skor jag någonsin haft, därför att de voro tillräckligt breda, vilket annars brukar vara svårt för mig att få. Om det ginge att få ett par av ungefär samma läst vore jag mycket tacksam. Jag ville helst ha chevreau, emedan jag skulle ha dem till snyggskor. Detta överlämnar jag i varje fall åt Eder att bestämma. Det finns ju även mycket snygga i boxkalv. Men svarta skola de vara.

Det gingo nog bra, att sända ett sådant paket på posten, men det är bättre att ta en säkrare väg, och jag vill därför bedja Herr Wennerlund vara vänlig sända paketet så snart som möjligt till Missionssekreteraren C.W. Lembke, Svenska Missionsförbundets Expedition, Barnhusgatan 10 Stockholm, och samtidigt uppgiva att det är på min beställning, var vänlig bifoga räkning i dubbla exemplar. Jag ska skriva till honom så ordnar han om att räkningen betalas därifrån.

Det här blir nu mycket extra besvär men jag hoppas om överseende. Samtidigt ber jag att få tacka för all vänlighet mot de mina under tiden jag varit borta och även förut.

Eder tillgivne
G. A.Hult

Kom dessa skor fram till adressaten i Afrika?

Den 7 mars 1933 skriver missionssekreteraren Carl Wilhelm Lembke till missionären Gustaf Adolf Hult att han hade fått ett brev den 3 mars, avsänt från Kongo den 31 januari, och vill tala om att, beträffande de beställda skorna skulle han försöka ordna så de kom med en sändning som skulle gå om några veckor.

LEMBKE SKICKAR ETT BREV till Sunne skohandel och meddelar att man var i färd med att ordna en varusändning till Kongo och önskade skicka skorna med den. Den 25 mars 1933 avreste ett par skor och två par strumpor i ett paket med båt från Göteborg tillsammans med övriga begärda varor till de olika missionsstationerna i Franska Kongo. De borde ha varit framme någon månad senare. Affären fick ett lyckligt slut.

Vem var G. A. Hult?

Han hette Gustaf Adolf Hult och föddes i Värmland, i Millesvik (utanför Säffle) 1884, son till soldaten Anders Gustaf Hult född 1856, och hans hustru Carolina Grimberg född 1860.

Sunne Skohandel, Sunne,
G. T. WENNERLUND.
Alla sorters finare och gröfre
Skodon
såväl maskingjorda som af egen tillverkning.
Läder & Skinnvaror, Nåtlingar, Läster
m. m.
Beställningar och reparationer
utföras fort, väl och billigt.
Äkta ryska Gummigaloscher.

Mamma expiderar en kund.

Farfar på trappan till Sunne Skohandel, före 1927.

HAN KOM TIDIGT I KONTAKT med kyrkan och genomgick en evangelistkurs i Karlstad 1908, återvände som evangelist till hemtrakterna, varefter han började sin fyråriga utbildning genom Svenska Missionsförbundets missionsskola under åren 1910–1914. Som färdigutbildad missionär sändes han till Franska Kongo första gången 1914.

HAN FÖRBLEV MISSIONEN trogen under hela sitt liv, och framför allt missionsstationen Musana i Franska Kongo, idag kallad Kongo-Brazzaville. Det officiella språket vid missionsstationen var franska, så Hult fick studera i Paris vid två tillfällen. På Musana arbetade Ester Westlind sedan 1912, också hon missionär. Hon var född i Fryksände i Värmland 1889, som dotter till hemmansägare Olof Nilsson Westlind född 1850 och hans hustru Inga Maria Persdotter född 1857.

TVÅ AV ESTERS BRÖDER Nils Edward och Per August var också missionärer. Framför allt Nils Edward kom att utgöra en av frontfigurerna när det gällde missionen i Kongo. Enligt uppgift från Svenska Missionsförbundet, hade just Fryksände och Värmland stor betydelse för missionen i Afrika och framför allt Franska Kongo.

ESTER OCH GUSTAF ADOLF gifte sig på Musana missionsstation 1917. Vigselförrättare var den franske konsuln M. Debailleul.

NÄR ETT BARN FÖTTS i någon missionärsfamilj sändes detta nästan omedelbart till Sverige för att inackorderas hos släktingar eller på något av kyrkans barnhem, just för att undkomma sjukdomar. Ester och Gustaf Adolf får fem söner. Flera av dem föddes i Afrika, men växte upp i Sverige. Från början var några av dem omhändertagna genom kyrkans barnomsorg, men kom att bo tillsammans när föräldrarna återvände till Sverige. Idag är en eller två av dem fortfarande i livet.

NÄR MISSIONÄRERNA återkommer för kortare eller längre tid till Sverige kommer barnen hem, ibland måste de ha varit främmande för varandra, vistelsen blev ofta kortvariga, då föräldrarna reste ut igen. Under de båda världskrigen var det särskilt svårt då inga resor kunde företas.

ESTER ÅTERVÄNDER till Sverige på grund av sjukdom, och dör år 1950. Under sin tid som missionär och efter återkomsten till Sverige författade hon flera böcker, men var också husmor på Missionsbarnens hem Lidingö under 1940-talet. Gustaf Adolf fortsätter sin gärning inom kyrkan, tills han dör 1971. Han var mycket aktiv inom missionen, författade flera böcker och handledningar. Han utarbetade också bland annat en ordbok på det inhemska språket kikongo, som egentligen var ett talspråk, en dialekt av den stora bantuspråkstammen. Ester och Gustaf och barnen bodde flera år i Sunne, där Gustaf Adolf tjänstgjorde inom Missionsförbundets församling, det var på det sättet han blev bekant med Sunne Skohandel och framför allt min farmor som tillhörde församlingen.

AFRIKA PÅ DEN TIDEN var ingen hälsosam miljö för européer, vi var inte vana vid den fuktiga miljön, och allehanda sjukdomar härjade bland missionärerna, förutom mala-

forts. ☞

ria, sömnsjuka, spetälska, smittkoppor. I början av 1920-talet härjade en epidemi av spanska sjukan, bland såväl missionärerna som den inhemska befolkningen. När jag läste diverse dagböcker och arbetsböcker liksom korrespondensen till och från missionsstationen, fanns otaliga beskrivningar över sjukdomar, missionärerna har ständigt feber, diarréer och nästan varenda en drabbades av malaria, tyfus eller annat. Utresan dit, var inte en frivillig tripp utan kyrkan sände missionärerna dit där de behövdes och utbildade dem för ändamålet såväl i språk som i missionsarbete. På så sätt kom de flesta att ha stora studieskulder till förbundet.

Svenska Missionsförbundet eller som det heter idag (Svenska Missionskyrkan), skulle kunna vara en guldgruva för släktforskare, eller historieintresserade i största allmänhet.

När jag studerade arkivhandlingar både på Riksarkivet i Marieberg, men också på Svenska Missionskyrkan, vid Tegnérgatan i Stockholm upptäckte jag att i dagböcker, korrespondens och årsrapporter så är det allt annat än predikningar och utdelande av evangelier som beskrivs. Det är hårt kroppsarbete, i och med att allt byggdes från början, problem med logistiken, bland annat på grund av dåliga vägar och försenade transporter. Ibland också brist på utbildade lärare, barnmorskor och sjuksköterskor, Kvinnorna bidrog starkt till arbetet som missionärer, inte minst kvinnliga diakoner (diakonissor). Det var ständiga resor ut till okända byar för att predika, samla barn, ungdomar och vuxna till missionsskolorna. Där rådde primitiva förhållanden, kanske brist på vatten och ingen kommunikation. Många möten hölls med hövdingar, franska konsulärer och/eller ilskna byinnevånare, och man fick helt förlita sig på att de inhemska följeslagarna inte lämnade en ute i bushen. Tydligen var det också stridigheter mellan de olika samfunden, om själarna också, i varje fall i början.

Hur startade missionen i Afrika?

Det hela startade med upptäcktsresanden Henry M. Stanley. Stanley träffade på flera kyrkosamfund liksom katolska kyrkan på sin berömda resa från Röda Havet till Atlantiska oceanen. Han fick idén om att missionera genom engelska kyrkan och skrev till kristna församlingar i England och sade att man borde sända missionärer till Afrika. Ett förbund bildades Livingstone Inland Mission vars mål var att förkunna evangelium för Kongos talrika stammar. I Sverige hade Svenska Missionsförbundet genom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen missionerat i Ostafrika. Sommaren 1878 var Missionsförbundets lärare J Lagerström i London och fick höra talas om Livingstone Inland Mission. Det resulterade i förhandlingar som klargjorde att svenska missionärer kunde skickas till Kongo, de var då direkt underställda den engelska styrelsen.

Citat ur Dagbok från Musana station 1/1 1927 – 7/8 1935

December 1930

25. Juldagen 20-årshögtid
Kl 10 fm och 3 em. voro vi samlade till 20-årshögtid. Westlind påminde om första tiden på Musana. Han talade om motstånd och fientlighet, om slughet och beräkning för att kunna få missionärerna på fall.

Men han talade ock om hur ljuset började göra sitt inträde, om hur församlingen bildades och skarorna började komma med. Då Westlind 1919 lämnade Musana var det 826 personer döpta vid Musana.

Så talade Hult om den stora väckelsetiden 1921 - 1923. Skaror i tusental samlades i dopskolorna och 1921 icke mindre än 1952 personer vid Musana. Men så kom den stora prövningens tid, om vilken dagboken för 1922 så tydligt talar. Prövningen var stor och församlingen sjönk från 4151 till 2004 döpta i församlingen i slutet av 1924. Men så har åter församlingen börjat öka / ……../

På em. talade de svarta om gjorda erfarenheter under de gångna åren. Biteboudi talade om de infödda tankar och känslor inför de vitas ankomst till Musana. Han talade om deras fruktan och deras tro på de vitas förmåga att `äta` människor"

Söndagen den 1 december 1912 bildades församlingen i Musana, då hade P. A. Westlind för första gången "inspekterat" området i september 1909.

PÅ DEN TIDEN var Kongo uppdelat i Övre och Nedre Kongo. Politiskt delat i Belgiska, Franska och Portugisiska Kongo. Numera finns två separata stater Kongo-Brazzaville och Kongo-Kinshasa. Den förste svenske missionären sändes ut 1881, och redan i mars 1882 kom Nils Westlind dit. Då fanns ingen fransk administration där utan det var fritt fram att köpa jord av infödingarna. Efter att Kongofristaten, som också ett tag hette Belgiska Kongo eller mer känt som Kongo-Kinshasa, men officiellt Demokratiska Republiken Kongo, hade bildats 1885, måste missionssällskapen ansöka om koncession hos myndigheterna. Det Franska Kongo, som var en del av Franska Ekvatorialafrika bytte namn till Folkrepubliken Kongo. Idag heter staten Republiken Kongo, i dagligt tal Kongo-Brazzaville.

SÅ SMÅNINGOM fattades också beslutet att Svenska Missionsförbundet skulle upprätta en egen missionsstation i Franska Kongo och den 28 juni 1910 anlände herrarna Grahn och Lindgren till Musana, men mottagandet blev inte särskilt hjärtligt från befolkningens sida. 1885 fanns 5 missionärer på plats, 1926 hade de utökats till 95 stycken.

IDAG FINNS INTE missionsstationen Musana i den ursprungliga formen. 1961 bildade de olika församlingarna en självständig kongolesisk kyrka. I samband med Katangakonflikten 1961, ville myndigheterna i Kongorepubliken Kongo-Brazzaville slänga ut alla svenska missionärer, men det hela avstyrdes och de kunde stanna kvar.

OM JAG INTE HADE HITTAT det jag sökte hade jag säkerligen grävt ner mig djupare i arkiven, framför allt i det som finns samlat på Svenska Missionskyrkan huvudkontor i Stockholm på Tegnérgatan 8. När missionärerna var hemma i Sverige på ledighet, hade de till uppgift att på maskin renskriva missionens dagböcker, så det har blivit många hyllmeter material.

Sunne Skohandel omkring 1924.

INTRESSANT LÄSNING som gav mig en liten inblick i det dagliga livet vid missionsstationerna, om små och stora bekymmer, men också glädjeämnen, som exempelvis ett par svarta chevreauskor från Sverige.

Källor

Avskrift av privat brev.

Svenska Missionsförbundets huvudarkiv: *Yttre missionen*, diverse årgångar rörande Kongomissionen, Musana missionsstation, korrespondens, räkenskaper, kopieböcker, dagböcker och missionärernas privata arkiv,

Riksarkivet

Andersson, Teodor. *Svenska Missionsförbundet, dess uppkomst och den femtioåriga verksamheten, Yttre Missionen*, sid 49 f f. Stockholm 1928.

Biografiskt Album 1946, Svenska Missionsförbundets förlag.

Kyrkoarkiv från Värmland: Fryksände, Millesvik, Sunne, födelseböcker, in- och utflyttningslängder, församlingsböcker, SVAR.

CD-skivorna *Sveriges Befolkning*, 1880, 1890, 1900, 1970, 1990.

CD-skivorna *Sveriges Dödbok* 1901 – 2009.

CD-skivan *Begravda i Sverige.*

Intervju med, och hjälp av, arkivarierna Katarina Thurell och Magnus Lindvall på Svenska Missionskyrkans huvudkontor, Tegnérgatan, Stockholm.

Kanalbåten tog oss från Bengtsfors till Håverud.

I Dals Rostock togs vi emot av författarinnan och konstnären Kerstin Ljungkvist.

Tre goa gubbar. Mats, Sve[illegible]-Erik och Bror.

Gunnar Andersson, vår buss-chaufför, tog emot oss i Håverud.

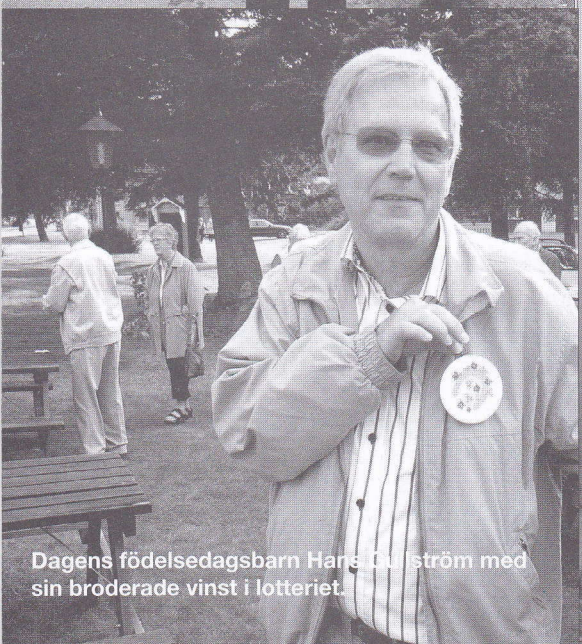

Dagens födelsedagsbarn Hans Dahlström med sin broderade vinst i lotteriet.

Karin Söderqvist, Maj Jansson, Margareta Bengtsson och Alf Dahlström njuter av båtfärden.

Vi närmar oss 16:de slussen.

Hemliga resan

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

Den var verkligen hemlig, på gott och ont. Man kan inte läsa på något om målet och förbereda sig mentalt vare sig man vill eller inte, men den sysselsätter alla i bussen med funderingar. Vill vi ha den så hemlig? Hör gärna av dig till styrelsen om du har några synpunkter.

En dimmig morgon i augusti åkte Sunne hembygdsförening på den sedvanligt hemliga resan. 43 förväntansfulla hembygdsivrare spekulerade i vart Gunnar Andersson, vår ordförande och busschaufför, skulle ta oss. Vi hamnade i Bengtsfors där passagerarbåten, Dalslandia, låg vid kajen och väntade på oss. Man kan bara säga att Mats Janssons sjätte sinne visade sig vara rätt då han sagt flera gånger:

– Jag känner på mig att vi ska ut på någon sjö!

Dimman hade lättat och solen bröt fram. Vi klev ombord och hälsades välkomna av kaptenen, som berättade om Dalslands kanal och att vår slutdestination var Håverud. Vi skulle slussas genom 16 slussar under fem timmars resa och inta lunch som var hemlagad. Det blev en lugn och tyst färd på sjöar och kanaler. Vi såg en häger och en och annan sjöfågel. Dalsland är paradiset för friluftsfolk. Att paddla och flyta fram ljudlöst över vattnet, in i alla vikar till en lägerplats, med möjlighet att få se vilda djur längs de ensliga stränderna, måste vara fantastiskt!

Vi såg Baldersnäs och hällristningarna i Tisselskog från vattnet, några gamla bruk, men annars skog, skog överallt skog. Lunchen serverades, till våra magars stora glädje, för vid den tidpunkten var vi alla redigt hungriga. Kaffet efteråt var ljuvligt! Strax efter kl. 14.00 närmade vi oss Håverud, denna imponerande akvedukt, som skapades av Nils Ericson 1868.

Ordet akvedukt betyder: vattenränna som leder kanalvatten över en dal, väg eller flod. Den här akvedukten är den enda i Sverige.

Det tog ca 45 minuter att slussas ner till sjön i etapper. Fantastiska vyer att fotografera för den intresserade.

I Håverud fick vi en stund för toabesök, glass i solen eller ett besök i glashyttan, rökeriet, museet eller antikaffären.

Kerstin Ljungkvist kvinnan som kunde allt

Sista delen av vår utflykt gjorde vi med buss till Dals Rostock. Där möttes vi av Kerstin Ljungkvist, den allsidiga kvinnan, som verkade kunna allt. Hon berättade om sanatoriet, apoteket, örtagården, stationsbyggnaden och sin egen författade bok om örter, på nästan 600 sidor.

Hennes kreativt, fantasifulla blandningar av målade skåp, väggar, burkar, brevlådor och blommor med fina målade skyltar, hus som målats på eget vis, var en sinnlig upplevelse. Här kunde man få öppna plånboken om man ville. Kerstin Ljungkvists växthus med pelargonietrappan var en av höjdpunkterna.

Sanatoriet vid Kroppefjäll

Det fanns ett sanatorium på Kroppefjäll alldeles bakom Kerstins örtagård och apotek. Det var en samling små hus, som låg högt i ren och klar luft. Perfekt placerat för att bota TBC-sjuka patienter. Nedanför låg järnvägsstationen. Här bedrevs verksamhet till 1960, mestadels av Carl Viktor Saedén. Numera kan man vandra längs sanatoriets stigar 2,7 km.

Kaffe, lotteridragning innan hemresan

Efter att ha fått en kopp kaffe i en av de små gulliga stugorna på gården förrättades det dragning av det lotteri som sålts på bussen. En av vinnarna var Hans Gullström, dagens jubilar! Hans firade sin födelsedag med att åka på hemlig resa, klart att han fick en vinst! GRATTIS!

Nöjda med dagen och huvudet fullt av intryck, satte vi oss på bussen för hemfärd. Vi sjöng och hurrade för Hans och ytterligare en dragning på Monica Brunzells fina trasmatta förrättades. Den lyckliga vinnaren blev Anna-Lisa Luotonen. GRATTIS! Vi slutade vår innehållsrika dag ca 20.00 vid Freja-kajen i Sunne med avtackning av vår chaufför Gunnar, som så lugnt och säkert tog oss runt på resan. Mona, som planerat, ringt runt och bokat och gjort alla förberedelser och hennes assistent Inger, som sprungit fram- och tillbaka i bussen med karamellstrutar, lotteriringar med mera, leende, pigg och glad. STORT TACK TILL ALLA TRE! Cirkeln är sluten och vi har fått trevliga minnen att plocka fram när höstrusket sätter in.

"Å än slank han dit, å än slank han dit...". Lekledare är Amo Engåsberg och Kjell Sundström.

Förskolebarnen intog hembygdsgården

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

Visst kan man dansa ringlekar utan midsommarstång! Det gjorde alla förskolebarnen i Sunne under en onsdag i maj. Vilken glädje och så högt och bra de sjöng! Visserligen var de många till antalet och visserligen var deras fröknar med och klämde i, men ändå.

EU-projekt

En av förskolorna har ett utbyte med Ungern och Rumänien och dagen till ära hade man fått utländska gäster, som välkomnades på engelska. Det passade ju bra att fira **Förskolans dag** och få visa vad svenska barn kan. En delegation från Sunne har varit nere i Ungern och Rumänien och träffat gästerna tidigare och nu var det deras tur att komma till Sunne.

Ungerska och Rumänska grodor och elefanter såg ut precis som våra Alla deltog i sångerna och dansen och naturligtvis började man med *Små grodorna*. Man sjöng om elefanter och de utländska gästerna var med och såg ut som både grodor och elefanter. Musik och sångledare var Amo Engåsberg och Kjell Sundström från Östra Ämtervik.

Underhållning på dansbanan

Barnen bjöds på teater bl. a. och inne på dansbanan spelades *Petter och hans fyra getter* upp. Den gamla klassikern, som man själv läste på femtiotalet håller sig tydligen än, för barnen tyckte det var kul.

Efter allt regnande så kunde man dagen till ära få sitta torrskodd och njuta av hamburgare och festis.

Det var en fröjd att se alla färgglada barn, som hade reflexvästar på sig. Man hade ju promenerat bland biltrafiken upp till hembygdsgården denna härliga friluftsdag.

"Herre på täppan". Killar är alltid killar och måste bara klättra.

Präriens förskola vilar benen en stund och intar varsin hamburgare.

Det puttrar och fräser – förberedelserna är igång

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON.

Kerstin Ekholm, Olle Gustafsson och Elsie Wikström steker fläsket.

Det luktar fläsk på långt håll och det pågår en verksamhet, som dagens ungdomar knappast kan drömma om. Det ideellt arbetande folket har satt igång förberedelserna för en nävgrötskväll på hembygdsgården i Sunne.

Där finns Olle, Elsie, Kerstin, Gunnar, Bror och Göran, som alla på sitt sätt jobbar på inför kvällens begivenhet. Varje år har man nävgrötskvällar en gång i veckan under juli månad och det är väldigt uppskattat. Trettio kilo fläsk ska stekas idag och snabbt kylas ner för att fläsket ska hålla sig bra. Inte konstigt att det luktar fläsk över nejden. Man håller till i Pålsbyboden och några av dem började tidigt i morse för det är massor att förbereda innan gästerna kommer. Stämningen är god och man ser att de trivs. Vilken tur att de finns flitiga, ideellt arbetande människor

Bror står vid potatisgrytan

För att alla ska orka jobba ända fram till kvällen, så måste de förstås äta lite mitt på dagen och det står Bror Bergfeldt för.

– Vi måste ha bränsle så vi klarar av allt. Det är så mycket runtomkring en sådan tillställning. Kökspersonalen för kvällen anländer lite senare. Det är de som dukar, kokar nävgröt och brygger kaffe. De som ser till att allt finns framme och ser snyggt ut.

Berit Persson och Alva Svensson har kommit och ska gå runt och sälja lotter. Klockan närmar sig 17.00 och det börjar strömma in folk från alla håll. Börje Arnfeldt jobbar den här kvällen i den gamla lanthandeln, där kunderna köper karamellstrutar och broderade bröddukar.

Eftersom det ligger ett vandrarhem på området så finns det turister utifrån landet. De är nyfikna på maten, har aldrig smakat "nävergröt", som någon säger. Yngsta nävgrötsätarna är de söta småflickorna, Cornelia och Moa, som ännu ej fyllt ett år. Helt bedårande småttingar.

Småflickorna Cornelia och Moa får också smaka på nävgröten.

Brûnskepôjkera.

Underhållningen på plats

Så kommer då minibussen med **Brûnskepôjkera**, som är ett gäng grånade män. De har faktiskt även en yngre kvinna i gänget, Karin Jansson, präst i Brunskog/Mangskog församling. Ljudet prövas, publiken fyller lokalen och kvällen är igång. Gänget bjuder på blandad musik, riktiga godingar. De drar historier och skrattsalvor bryter ut. Publiken får även vara med och sjunga allsång. Kommentarerna haglar: "Vad de är duktiga!" . "Vad hon verkar käck prästen och så folklig!"

De ideellt arbetande får lön för mödan efter allt sitt slit. Kvällen blev lyckad och man kan ta av sig de fina förklädena och pusta ut. Men den stora frågan återstår.

– Vem ska ta över när inte vi orkar? Inga ungdomar idag vill jobba utan lön på sin fritid. Gunnar Andersson, föreningens ordförande, ser allvarligt på problemet men för dagen "ordner dä sä", som man säger här i Sunne.

Bostadshuset på Björketorp.

En anrik gård i Ivarsbjörke

TEXT OCH BILD: DAVID MYREHED.

På vägen mellan Sunne och Lysvik finns i skogsområdet norr om Björkefors ett vägskäl med skyltning mot Bäckalund. Färdas man denna avtagsväg ca en kilometer ser man till höger öppna fält och på en höjd en gammal gård några hundra meter bort.

GÅRDEN KALLAS nu Björskotorp, en förvanskning av Björketorp som var dess namn i äldre tid. Området tillhörde i århundraden några brukare som bodde i backsluttningen några hundra meter norr om nuvarande Björkefors. Där låg t.ex. Domargården, som en tid gav upphov till namnet Domarsätter på Björketorp. Så kallas numera dess närmaste granngård.

Björketorp i geologisk belysning

Vid istidens slut avlämnade den smältande landisen här och var stora moränmängder. Av sådant material består t. ex. terrängen strax söder om gården Björketorp. Den av landisen nedtryckta jordskorpan höjde sig åter och det ishav som nu täckte området sjönk undan. Havsnivån sjönk tills den motsvarade den nybildade Storvänerns yta. Detta skedde för ca 10 000 år sedan. Vänerstranden kom under några århundraden att ligga kring den nivå som nu motsvarar gårdstunet på Björketorp. Över bergåsen sköljde vågorna ut den finare moränen och bildade i nordlig riktning en sandrevel. Efterhand formades sedan hela åsen av den vikande Vänerstranden.

Björke under medeltiden

Gården Björketorps anor går med säkerhet tillbaka till medeltiden och gårdsplatsen torde ha en mångtusenårig kulturhistoria.

IVARSBJÖRKES FÖREGÅNGARE, det medeltida väldiga godset Björke eller Biärka, kom efter en delning på 1400-talet att få sin norra gårdsplats här. Och här residerade Fryksdalens länsman Olof Ivarsson Bratt på 1560-talet. Och för hans uppbördsarkiv satt den järndörr som under senare delen av 1600-talet fraktades till Sunne kyrka för att monteras in i sakristian. Dörren förvaras nu i kyrkans södra ingång.

BJÖRKES ÄGARE vid medeltidens slut var medlemmar av frälsesläkten Bratt, ättlingar till Värmlandsfogden Nils Bratt som kom från Gudbrandsdalen i Norge. En sonson med namnet Matts blev under 1400-talets senare del svärson till Värmlands lagman Olof Björnsson Vinge. På så vis blev han delägare i Björkegodset som sannolikt tillhört Vingeätten tidigare. Men det finns klara indikationer på att medlemmar av Brattsläkten redan före Matts varit delägare i godset. Även Vingesläktens företrädare var frälsemän, d.v.s. de hade skattefrihet i utbyte mot tjänster till kronan. Oftast titulerades de väpnare och höll en truppstyrka rustad.

MATTS BRATT sålde sin del i Björke 1507 men hans yngre halvbror, väpnaren Ivar Nilsson blev i december 1509 ägare till hela godset. Ivars mor var av släkten Liljeörn med vapenmärket Vingat svärd. Detta valde Ivar i stället för faderns, Brattarnas, vapen.

EFTER EN AVLIDEN kusin på moderns sida hade Ivar Nilsson fått ett mycket stort arv. Det var tillgångar som tidigare ägts av riddaren Måns Bengtsson Natt och Dag, Engelbrekts baneman. I hög grad bör dessa rikedomar ha bidragit till välståndet hos den nya ägarfamiljen i Björke.

EFTER HAND DELADES Björkegodset upp i ett ansenligt antal hemman, varav det största fick namnet Ivarsbjörke efter väpnaren Ivar. Genom många släktled ser man också hans namn bland ättlingarna.

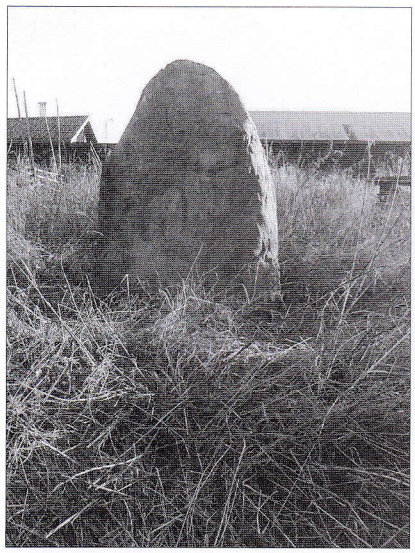

Bautastenen är nu tillfälligt uppställd men inte på sin ursprungliga plats. Den stod tidigare på ett fundament av stenar i marken några meter därifrån och bör då ha varit mera högrest.

Vilka hemligheter döljer sig här?

Om gårdens mycket gamla anor vittnar alla de rester av husgrunder man funnit här. Till detta kan läggas det som den folkliga traditionen förmedlat. Ett sådant exempel är vad prästdottern Kajsa Sundén berättat. Hon bodde som änka med sina många barn här på gården under de sista åren av sitt liv. Tidigare hade hon bott med sin man Lars Olsson i Domargården norr om Björkefors. Fortfarande säger man "Kajstomta".

Kajsa skrev i sin dagbok att hon satt i "kôven" i det nybyggda huset i dec 1855. Dagboken finns bevarad liksom avskrift gjord av komminister Vitalis Svensson i Sunne. Kajsa nämner i boken att här legat "en stor herregård" före Digerdöden och att "de gamle hittat ringar av guld".

Kajsa Sundéns "nybyggda" mangårdsbyggnad som fortfarande pryder åsen på Björketorp ligger ungefär mitt på denna. Tidigare bostäder har legat längre åt norr. Nuvarande ägaren, Bo Ulfvenstierna, har hittat åtskilliga gamla husgrunder. Intresserad som han är av historia och arkeologi är han nu i färd med att återställa en rest sten, s.k. bautasten, som blivit bortstädad av någon tidigare ägare. Han har hittat stora mängder kvartsavslag i marken uppe på åsen. Enligt forskningen kan sådant peka på flera olika verksamheter i det förgångna. Tillverkning av pilspetsar är en och användningen av kvarts vid bronsgjutning en annan. Vissa forskare pekar även på rituell användning av kvarts i de religiösa riterna. Vid undersökningar av ett stormskadat gravfält i Ljungby kommun 2009 kunde man påvisa att krossad kvarts lagts ut innan gravröset byggts upp.

En gåta är den väldiga mängd av stenar som bildar ett över 40 meter långt röse i åsens västra sluttning. Ett odlingsröse kan det knappast vara. De odlade markerna ligger nedanför och man fraktade ju inte stenarna uppför backen! Och jorden på åsens krön har säkerligen aldrig varit stenbemängd. Dessutom ser inte stenmassan ut som ett odlingsröse. Stenstorleken är mera enhetlig och knappast över vad en vuxen kan lyfta. Tanken faller på de otaliga bronsåldersgravar som finns i trakten. Är det måhända en alltför djärv gissning att alla dessa stenar i en forntid bildat en eller flera gravrösen uppe på åsen? Då förklaras också mängden av kvartsflisor som ännu finns i jorden där.

Vi går vidare på denna hypotes och tänker oss in i förhållandena på 1100-talet, den tid då den kristna läran bredde ut sig här. Respekten för de gamles trosutövning minskade och deras begravningsritualer var för längesedan glömda. Någon fattade beslutet att anlägga en gård på åsen. Man fraktade undan gravrösena och placerade dem i sluttningen där de fortfarande ligger. Detta borde inte ha varit någon svår uppgift för ett antal personer om man hade lite tid på sig. Och slavar hade man nog också tillgång till.

Den bautasten jag nämnde stod ett hundratal meter söder om det tänkta gravfältet, ett mönster som känns igen från andra trakter.

Är detta stenröse resultatet av en gravskändning?

Var det bättre förr – eller?

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

För att tydliggöra hur det var förr i tiden, så fick alla elever i åttonde klass i Sunne tillbringa en dag på hembygdsgården. Det var bemannat i de olika husen och man gick runt i grupper för att lyssna, fråga och i viss mån pröva på. Olle Gustafsson fanns på plats vid Askersbygården och som alltid när denna munviga man pratar inför en grupp, så lockar han fram skratt. Det är nog inte så "mossigt" ändå att få reda på hur det var förr. Kanske såddes något litet frö som kan leda till eftertanke.

628 meter lång matta

På andra våningen i Askersbygården fanns Inez Assk och Anita Jonasson vid vävstolarna. Men hur sätter man upp en väv? Inez förklarade och sa att jeansen ni har på er kan bli en fin matta. Om man inte ska ha dem längre kan man klippa mattrasor av dem och slå in dem i väven. Anita satt och vävde en löpare och lät eleverna, de som ville, pröva på att väva några inslag. Hon berättade att det finns många olika tekniker och grovlek på det man väver. Inez vet att i Rättvik finns en bro som ska prydas av en 628 meter lång trasmatta! Hittills är drygt 400 meter vävda.

Berit Persson är fröken i Anneforsskolan den här dagen.

Socker för 67 öre

Inne i lanthandeln var Maj Jansson på plats för att berätta om huset som Sunne hembygdsförening köpte 1970 från Butorp i Övre Ullerud. Lanthandeln invigdes 1972 under festveckan Evi Gläja.

Inventarierna, samt alla varor, skänktes av traktens köpmän. Det fanns dock en person som skänkte merparten av alla varor och det var fru Ellen Nielmark, Knutseruds Handel i Östra Ämtervik. Ungdomarna var intresserade av det mesta och frågade livligt om de såg något som de inte visste vad det var. Sockertoppen var intressant. Maj berättade att ett kilo socker på den tiden kostade 67 öre! På hyllorna stod massor av gamla fina burkar, flaskor och förpackningar som ungdomarna ville veta mera om. Den gamla kaffekvarnen, kassaapparaten och spottkoppen var intressanta saker. Likaså skylten som uppmanar: "Spotta inte på golvet!"

Kan du göra ett smycke?

I smedjan jobbade Gunnar Andersson. Det glödde fint på härden och Gunnar visade att den stora bälgen fått nytt älgskinn och var hel och fin och pustade på bra. Smedjan var så full med ungdomar att det var helt mörkt därinne. Någon elev bad Gunnar göra ett smycke! Men det var säkert inte enkelt. Han smidde dock en fin upphängningskrok istället.

Från havre till nävgröt

I Skvaltkvarnen, som är från Östra Maggebysäter och har stått vid Trehörningsbäcken, fanns Göran Jonasson och David Myrehed. Namnet Skvaltkvarn kommer av att hjulstocken står lodrätt upp och ner. I nedre änden är stocken försedd med skovlar, som drivs runt av vatten. Från övre änden av hjulstocken går en järnaxel upp genom den undre till den övre kvarnstenen och vrider denna runt vid malningen. Säden rinner ner i kvarnen. I ena hörnet av kvarnen var en öppen spis murad av gråsten. David berättar:

– Det påstås att gamle Erik Jönsson vid Kamptjärn och även andra, använde dem då de malde sin säd höstkvällar och nätter. I den öppna spisen brann torvveden och spred ljus och värme i kvarnen. Det var säkert romantiskt på sitt sätt.

Spännande med gamla bilder

På bildarkivet visade Kerstin Meric,

Visst minns man de här förpackningarna.

Maj Jansson – affärsbiträde för en dag.

Siw Myrén och Mats Jansson hur man får fram gamla bilder av sig själv, föräldrar, eller mor- och farföräldrar. Om det lagts in några bilder av dem vill säga. Har man varit hos Foto-Karlsson och fotograferat sig så finns man helt säkert med i arkivets databas.

– Å, min morbror! Han var inte gammal där. Hördes en flicka utropa. Det var tydligt att de unga var intresserade.

Så långt ifrån mobilens tid

Anneforsskolans skolsal var bemannad för en dag av Berit Persson, som varit lärare på riktigt, hon kunde berätta om skolans ursprung. Den byggdes 1907 vid Annefors och den hölls igång till 1947 då det var elevbrist. Endast sex elever fanns i Annefors då så man lade ner skolan. 1982 såldes den till Sunne hembygdsförening.

Eldningen av skolsalen sköttes av läraren som själv sov där. Sen under dagen var det eleverna som eldade. Lärarbostaden bestod av ett rum och kök. Lärarinnor fick inte vara gifta för då fick de inte någon ordinarie tjänst, endast vikariat!

Pekpinnen kunde användas på barnen. Berit berättar om disciplinen på den tiden, hur man stod i kö utanför klassrummet och väntade, tysta, på läraren. Man hälsade God morgon unisont innan man fick gå in i salen. Där stod man bredvid sin bänk tills läraren sa:

– Var så goda och sitt ner! När man svarade på frågor fick man räcka upp handen och sen stå upp vid sidan av bänken när man svarade. Berit visar pekpinnen och säger att det någon gång även hände att läraren använde den till att smälla elever på fingrarna, om de stört till exempel. Man började dagarna med morgonbön. Man skrev med bläck som kunde vara lite kladdigt. Det var lätt att man tryckte för mycket och då blev det en stor fläck bara. Men kunde man lära sig konsten så blev det minsann snirkligt pränatat och otroligt fint.

Dagens besökare fick faktiskt pröva att skriva med en bläckpenna och det visade sig vara en konst i sig. Man hade tur med vädret, även om det var kyligt, men solen lyste över alla åttorna, när de fick sig en lektion i hur det var förr i tiden. Man måste faktiskt känna till hur det var förr för att kunna förstå hur bra vi har det idag. För att man ska kunna vara tacksam över att det mesta blivit så enkelt. Eller var det bättre förr?

Åttondeklassarna i Sunne får en lektion i olika gamla handelsvarors användning.

MIN SVÄRFAR GUNNAR JANSSON, Bostället i Askersby, var den bästa svärfar man kan tänka sig. Tyvärr är han borta sen några år men hans minne lever klart och tydligt kvar. Gunnar hade ett otroligt bra minne, detaljerat, fotografiskt och när han berättade om gångna tider ville man gärna lyssna. Gunnar hann göra en bok, vilken han förärade sin familj, släkt och vänner. Det är ett utdrag ur denna bok *BOSTÄLLET* som jag vill dela med mig av här.

Ingegerd Löwgren-Jansson

När juldagsmorgon glimmar

Det kändes som om man blev väckt mitt i natten, och det stämde nästan, för klockan var väl bara halv fem. Mamma Lydia tände lamporna i rummen och gjorde i ordning mat. Pappa Axel gick till stallet och selade på Freja, vår häst, och spände henne för släden. Vi blev omstoppade med filtar och fällar och så bar det iväg. Det gick inte fort med Freja, men det kändes märkvärdigt att sitta och titta upp mot stjärnorna i den becksvarta natten. Olle i Hôla kom farande i full karriär och någon i släden höll en fackla i handen. Det droppade brinnande tjära ner i snön när hans ekipage susade förbi. När vi kom i backen ovanför Gylleby, lyste det så grant från alla lampor nere i Sunne. Det kom slädar från alla håll. När pappa stannat vid kyrkan och vi pallat oss ur släden, band han Freja utefter en lång stång, bredde på henne ett hästtäcke och gav henne lite hö ur hösäcken. När vi gick in i kyrkan minns jag att jag var orolig; Tänk om pappa inte hittar våran Freja bland rader av hästar, som stod där i mörkret och tuggade sitt hö! Det där minnet återkommer än idag om vi t. ex. kommer ut i mörkret från Löfbergs Lila Arena i Karlstad, och det gäller att hitta vår bil bland tusen andra.

Så kom vi in i kyrkan. Fullt med folk överallt, även på läktarna. Levande ljus i alla gyllene ljuskronor. Ljuskronorna ja, jag minns att jag satt och tittade förundrad på dem. De hängde i taket i flera stycken meterlånga stavar, som var krokade i varandra och mitt på varje stav satt ett förgyllt klot. Men så upptäckte jag att på ljuskronan, som satt mitt i kyrkan hade klotet, som satt på tredje staven nedifrån räknat, hasat ner! Det var något som störde det regelbundna mönstret och jag nämnde det för broder Sven. Detta blev med tiden en liten sak, som vi alltid kollade, när vi var i kyrkan. "Nähej, de har inte åtgärdat det där ännu!" konstaterade vi genom decennier. Inte förrän kyrkan renoverades omkring 1990 ordnades det till, men då var det för sent att meddela Sven. Så var tiden inne för julottan. Kyrkklockorna hade dånat en god stund och nu drog klockaren Wilhelm Roth ut alla reglage som fanns på den stora kyrkorgeln och spelade "Var hälsad sköna morgonstund". Jag la handen på psalmbokshyllan och kände vibrationerna. Skinnet knottrade sig längs ryggen på brorsan Åke och mig. Vi var nöjda och höjda över tiden, ja det var verkligen mäktigt! Även detta minne dök upp för några år sedan när vi den första advent tillsammans med vår dotter Karin och hennes son Ivan besökte kyrkan där Karin verkade som präst, Maria Magdalena kyrka på Söder i Stockholm. Deras skickliga kantor spelade ett preludium till *Bereden väg för Herran* så kyrka, kropp och själ vibrerade som för 70 år sedan. Jag rördes till tårar.

Tillbaks till Sunne. Äntligen steg kyrkoherde Rydinge upp i predikstolen, som jag tyckte var en märkvärdig möbel. Mamma berättade senare att jag beskrev det som att prästen "stog precis som i en kôpp, å lôcke satt en beet ovafôr. Av Rydinges predikan minns jag ingenting. Nej, det är sorgligt att säga, nog mer tekniska detaljer, som etsat sig fast i minnet. Kollekthåven var intressant att följa på dess väg mellan bänkraderna. Man var nästan lite skraj att kyrkvärden skulle butta det långa skaftet i huvudet på någon när han halade hem penningpåsen.

Efter ett dånande postludium var det dags att gå ut ur kyrkan. Vi höll varandra i händerna för att inte tappa bort varandra i den, åtminstone som vi tyckte, enorma människomassa, som myllrade ut. Vi var glada när vi såg att Freja stod kvar och hon var säkert glad att få ge sig av hemåt.

Hemma lyste det i rummen och ute i lagården, det såg så välkomnande ut. Mamma hade varit ute i lagården och mjölkat innan hon gjorde i ordning frukost åt oss. Efter det gick vi och lade oss och sov ett tag. Juldagen förflöt sen i djup stillhet. Julkalasen kom igång på annandagen och fortsatte sen under mellandagarna. Ja, det var ett kalaserande och ett lekande för oss barn. Nu var finrummen uppvärmda och på de flesta ställen kunde

vi barn springa runt genom kök, kammare, finrum och farstu en massa varv.

PÅ DEN TIDEN var det verkligen sju sorters kakor på bordet och som inledning vetebröd och avslutning tårta. På detta område kan man gå 70 eller 100 år tillbaka i tiden och konstatera att kaffebordets läckerheter nått sin höjdpunkt redan då, och att inget väsentligt värde tillkommit sen dess. Jag räknar upp några kaksorter, som vi gillade och plockade för oss av på faten och vi kunde konstatera, precis som Evert Taube, att "Det var det bästa bröd som fås, det bakas inte bättre, ej ens i Alingsås". Sockerringar, pepparkakor, brysselkex, sprits, havrekakor, uppåkrakakor, drömmar och bruna bröd.

TVÅ KVÄLLAR under mellandagarna var dessutom inbokade för missionsauktionerna i Mellby skola. Ena dagen var det de på Björklunda (missionsförbundet), som ordnade med alla bestyr och andra dagen var det de hos NilsJans (Lutherska). Det var välbesökta tillställningar, som ofta började med psalmsång och en betraktelse av någon pastor från Sunne. Han åtföljdes ofta av några sångare.

EN JULGRAN STOD FRAMFÖR kakelugnen och på katedern och på ett bord låg massor med lotterivinster, godispåsar och skänkta alster till auktionen: mattor, dukar raggsockor och vantar. Från småskolesalen spred sig en härlig kaffedoft och efter andakten var det kaffeservering därinne. Det var varmt, trångt och gemytligt. Så småningom var det dags att samlas i stora salen igen. Farbror Jonte eller Ola på Torp var auktionister, någon satt och skrev upp buden och skomakar-Johan tog emot pengar.

JAG MINNS INTE vad godispåsarna kostade, men det brukade vi få köpa varsin vi fem syskon och det var spännande att se vad som fanns i dem. Det brukade vara ett äpple eller en apelsin, några russin, karameller och nötter.

NÖTTERNA VAR INGET PROBLEM att knäcka. De tvåmans skolbänkarna som pappa och farbror Oskar snickrat ungefär 20 år tidigare, var robusta saker. Det var bara att lyfta på locket, lägga en nöt vid gångjärnet och trycka till. Skalen blev som regel nersopade i bänklådan ovanpå skriv- och räknehäftena. Vi njöt! För oss barn, som ofta upplevde våra föräldrar som allvarsamma och naturligtvis ofta trötta, var det en upplevelse att på dessa auktioner liksom på kalasen se dem prata, skratta och skämta och bjuda över varandra.

NÄR ALLT PÅ BORDEN var sålt och lotterierna dragna så återstod bara granen. "Får jag ett bud på grana!" sa

Syskonen Sven och Anna Jansson från Bostället. Här på Askersbyberget. Foto: Axel Jansson.

forts. ☞

Jonte. Två, tre, fyra, bort för fyra kronor. Och så en storsint gest från den , som fick granen: "Ho går tebaka". Så kunde granen säljas både två och tre gånger och inbringa pengar till hednafolkets frälsande, innan man sjöng slutpsalmen. Så var det dags för Skomakar-Johan att skrapa ner de influtna pengarna i rockfickan. Någon anmärkte visst: "Ska vi inte kontrollräkna först?" men det tyckte Johan var onödigt. "Det gör jag när jag kommer hem!" Så ärliga som gubbarna var, så var det naturligtvis ingen risk med detta förfarande!

Så var det då dags att traska hem och här citerar jag författaren Ragnar Magnusson, som i en jultidning berättade om en liknande missionsauktion i hans hemtrakt i Rottnesund: "På vägen hem gick jag med min hand i pappas kraftiga näve. Medan skorna knarrade i snön på vägen mellan snöplogkanterna och stjärnorna gnistrade på himlen över oss, var mitt huvud fullt av en mycket behaglig tanke: I morgon kväll blir det lika roligt, för då är det Lutherskas fest." Precis så upplevde vi det också.

Pappa hade gjort en getdoning åt oss och den hade vi mycket roligt med. Särskilt spännande var det när vi yngre pojkar, Erik på Mon, Åke och jag fick vara med de stora och åka dyngryss utför backen vid Mon. En dyngryss är en timmerdoning som försetts med ett flak med höga kanter runt om och som man körde ut gödsel med på vintrarna. Den gjordes ren så gott det gick och sen hjälptes vi åt allihop att skjuta upp den på berget ovanför Mon, där Askersbys skola låg för längesen. Sen klev vi i allihop, det kunde vara en 10–15 pojkar och Erik på Mon tog plats längst fram och styrde med fötterna. Det bar iväg nerför berget, över vägen och nedöver den stora backen så det dånade och vi var nästan framme i Persby när vi stannade. Det är ju rent konstigt att det inte hände någon olycka.

En vinterkväll minns jag väldigt tydligt. Det var fullmåne, lagom kallt och stenhård skare på gärdet nedanför Bostället. Där var vi samlade: Erik, Kalle, Harald och Birgit på Torp, alla vi fem på Bostället, Axel hos NilsJans, Greta DärBort, Erik och Gerda på Mon, Uno och Sven Sundquist, Rune i Persby, Karin och Rut på Björklunda och kanske några till, med skidor, kälkar och sparkstöttingar.

Vi åkte av och an på skaren, skrek och skrattade. Kvällen sitter som ett foto i minnet trots att inget särskilt hände. Men just för att vi var så många, att kvällen var så fin, och att även Erik, Åke och jag som ofta var för små för att få vara med de stora, nu fick vara med på lika villkor, det var något extra.

Gunnar fick skylten

Gunnar Andersson, ordförande i Sunne hembygdsförening, med originalskylten som satt på den gamla järnvägsbron i Sunne. När bron revs 2008, och ersattes av den nya, fick Gunnar skylten. Han blev naturligtvis väldigt glad eftersom han alltid varit intresserad av tåg.

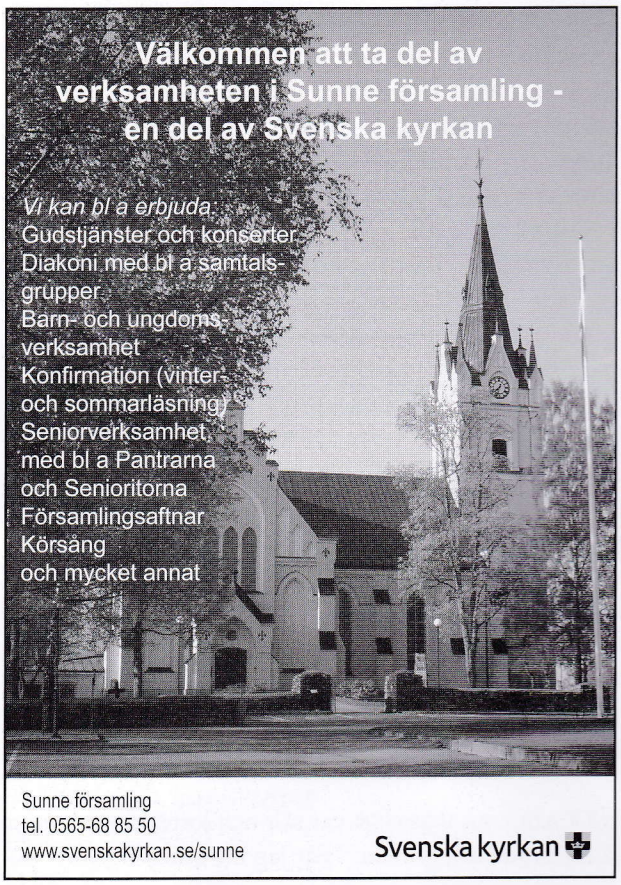

Sunne församling
tel. 0565-68 85 50
www.svenskakyrkan.se/sunne
Svenska kyrkan

Barnen Hedin med gitarrspelande barnflicka och Arvid Johansson.

Badande barn 1923. Barnflickan är Rakel Kullgren.

BILDER FRÅN FAMILJEN HEDIN. TILLHÖR ARTIKELN:

"Minnen från Skarped"

AV GRETA STÅHL. PUBLICERAD I SUNNE-BYGDA 2012

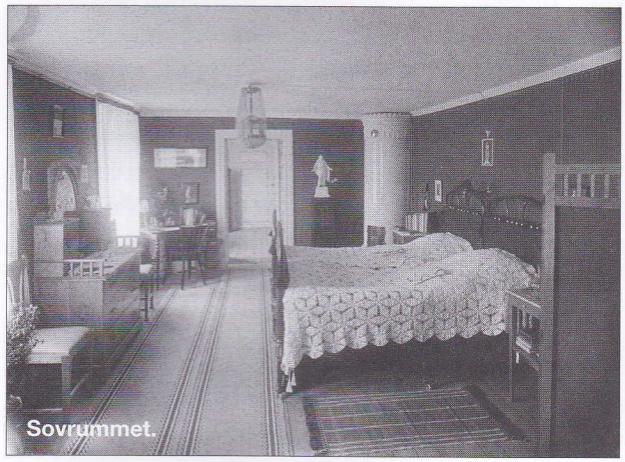

Sovrummet.

Matsalen.

Handelsboden i Skarped. Affären på nedre botten och bostaden på övervåningen.

Anna Hedin med sex av de åtta barnen i trädgården.

Birgitta Larsson tittar på knekttavlan som visar vilket regemente Nils Nilsson Asker tillhörde.

Birgitta Larsson söker sina rötter i Askersby

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON

Möjligen är Birgittas mormors mor kommen från soldattorpet och kanske kommer morfar från Krösänga. Birgitta Larsson tog kontakt med Mats Jansson på Bildarkivet i Sunne, hon hade en aning om att morfar kunde ha kommit från Krösänga men var väldigt osäker på mormors uppväxt. Mats tog med sig Birgitta till sitt hem Bostället för att studera gamla skrifter lite närmare.

MAI HEDINS HÄFTE om Askersby innehöll vad Birgitta ville veta. Mormor Maria och Morfar Karl visade sig ha sina rötter i Soldattorpet och Krösänga i Askersby. Att det varit lite krångligt att ta reda på fakta kan bero på att paret separerade.

MORMORS MOR, Kajsa Mattesdotter född 1816 har en son med sig i boet vid giftermålet med soldat nr: 24, Nils Nilsson Asker, som var skarpskytt i det militära. De bosätter sig på Bostället i Askersby mellan 1845 – 1872 och där föds några av deras fem barn, dock ej Birgittas mormor Maria, som är född 1884.

Kallades "Krös-Pär"

Mormor Maria gifte sig med Karl Verner Persson född i Ransäter 1883. Karls far Pär Pärsson, född 1858 i Lekvattnet flyttade 1905 till Krösänga med sin familj, frun Maria Nilsdotter född 1845, sonen Karl Verner och halvsystern Karolina och hennes tre söner. Pär, som gick under namnet "Krös-Pär" hade inget fast arbete utan lejdes som "dagsverkare" på bland annat Angersby. Ibland plockade han bär och sålde. Han fick namnet Krös-Pär och Krösänga som bostaden hette fick namn efter lingon (kröser).

Konstig känsla

Birgitta tycker det är en så egendomlig känsla att sitta och dricka kaffe, höra elden spraka i vedspisen och tänka på att hennes mormors mor faktiskt bott här. Det känns rörande på något sätt.

– Man tänker på hur jobbigt det var, trångt med

Birgitta Larsson söker sitt ursprung och finner att hennes mormors mor bodde i soldattorpet i Askersby mellan 1845–1872.

flera barn, säkert dragigt och kallt emellanåt. Kanske äppelträdet som står här ute fanns då? Det är många tankar som går runt i huvudet.

Krösänga nästa

Vi åker nerför backen till Krösänga och knackar på dörren. Huset ägs nu av Per Gunnarsson i Askersby och hyrs ut till skådespelare på Västanå Teater. Just nu bor Adriana Savin här, hon som spelade Anna Stjärnhök i Gösta Berlings saga ifjol. Jodå, vi får gärna gå runt och fotografera.

VI FOTOGRAFERAR UTOMHUS eftersom huset är fullt av gäster denna dag. Här är det enklare eftersom Birgitta Larsson har bilder därhemma så hon känner igen sig. Tycker till och med att hon känner igen sin morfars gamla äppelträd, som delat på sig till en helt vågrät gren som man kan sitta på. Birgitta tycker att hon haft en helt fantastisk eftermiddag då hon fått göra en resa tillbaka i tiden.

Krösänga där Birgitta Larssons morfar Karl hade sina rötter.

"Krös-David" – läraren som "stavar" sig fram

TEXT OCH BILD: INGEGERD LÖWGREN-JANSSON.

Kreativitet och nyfikenhet styr Davids liv. Att 20 år efter pensioneringen vara pigg till både kropp och själ är en gåva, men visst, han hjälper till så gott det går så att hälsan ska hålla.

MAN SER HONOM ofta komma gående med stavar, han ränner omkring i skogen och plockar "kröser", och om vintern åker han skidor. Det är inte dåligt vid hans ålder. Men David Myrehed sätter sig inte i soffan och degar. Sitter han någonstans så är det vid datorn.

Vänerstranden i vår bygd

Vi har sett många skrifter och böcker som han gjort och nu senast kom han ut med ett häfte om När Vänerstranden lämnade vår bygd. Det är ett avancerat arbete som han sammanställt till ett häfte, vari det även finns en inspelad skiva att spela upp samtidigt som man läser. Detta är den enda forskning som finns om Vänerns utbredning efter senaste istiden i vårt område.

HÄR, ÖSTER OM SUNNE, fanns förutsättning för att bosätta sig. Hela träsklandskapet var som ett enda skafferi, då man levde av fisk, fågel, fågelägg och växter. David Myrehed har samarbetet med ett par vänner, som är amatörarkeologer. Särskilt nämner han Bernt Jansson, men även Roland Kilstadius, som uppmanat David att arbeta vidare med sin studie av strandnivåerna, eftersom detta är grundläggande för arkeologisk forskning.

DET ÄR MYCKET INTRESSANT att läsa, se och föreställa sig, hur livet här på den tiden levdes. David har gjort mycket avancerade saker på sin dator, bland annat kartor där han har dragit upp strandlinjer så att man lätt kan se var de går. Man kan alltså själv hitta linjerna ute i naturen, bara man vet hur man ska leta.

UNDER BOKMÄSSAN på Hotel Selma Lagerlöf i augusti 2012 fanns David på plats för att visa sitt bildband och tala med de intresserade gästerna. Han har även varit ute i olika föreningar och berättat om sitt arbete.

"Krös-David"

Det smeknamnet har han fått eftersom han är obotligt förälskad i att plocka lingon. Han springer i skogen som en bergsget med plockaren i hand. Allt som han plockar ger han bort! Han förser hembygdsgården i Sunne med lingon så att man har färsk lingonsylt (kokas alltid samma dag som den används!) till alla nävgrötskvällar under sommaren.

I HÖST FICK hembygdsföreningen omkring 80 liter! Nämnas bör att David aldrig säljer en liter, nej, detta är hans stora insats för hembygdsföreningen. Inte nog med det, han och brodern Arne, som också gillat bärplockning, har sedan barndomen diskuterat hur man ska rensa "krösera" på bästa sätt också.

GENOM ÅREN HAR olika alternativ prövats tills David för några år sedan började utveckla en krösrensningsmaskin. Denna har han i efterhand kompletterat med nya detaljer för bättre funktion. Maskinen har han skänkt till Sunne hembygdsförening. **Alla som är medlemmar i Sunne hembygdsförening får låna maskinen. Detta är En Medlemsförmån!** David Myrehed är en sann hembygdsivrare.

Här används krösrensningsmaskinen av Bror Bergfeldt, Ulla Olsson, Mait och Knut Olsson.

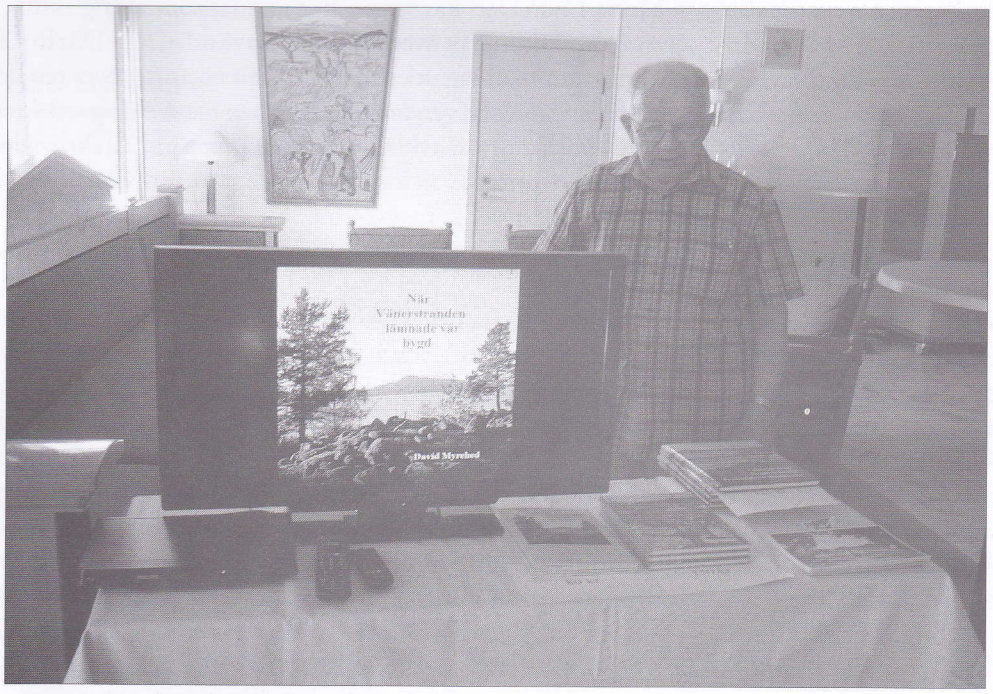

David Myrehed visade sitt bildspel, *När Vänerstranden lämnade vår bygd,* vid bokmässan på Hotel Selma Lagerlöf när 2012 års litteraturpris delades ut.

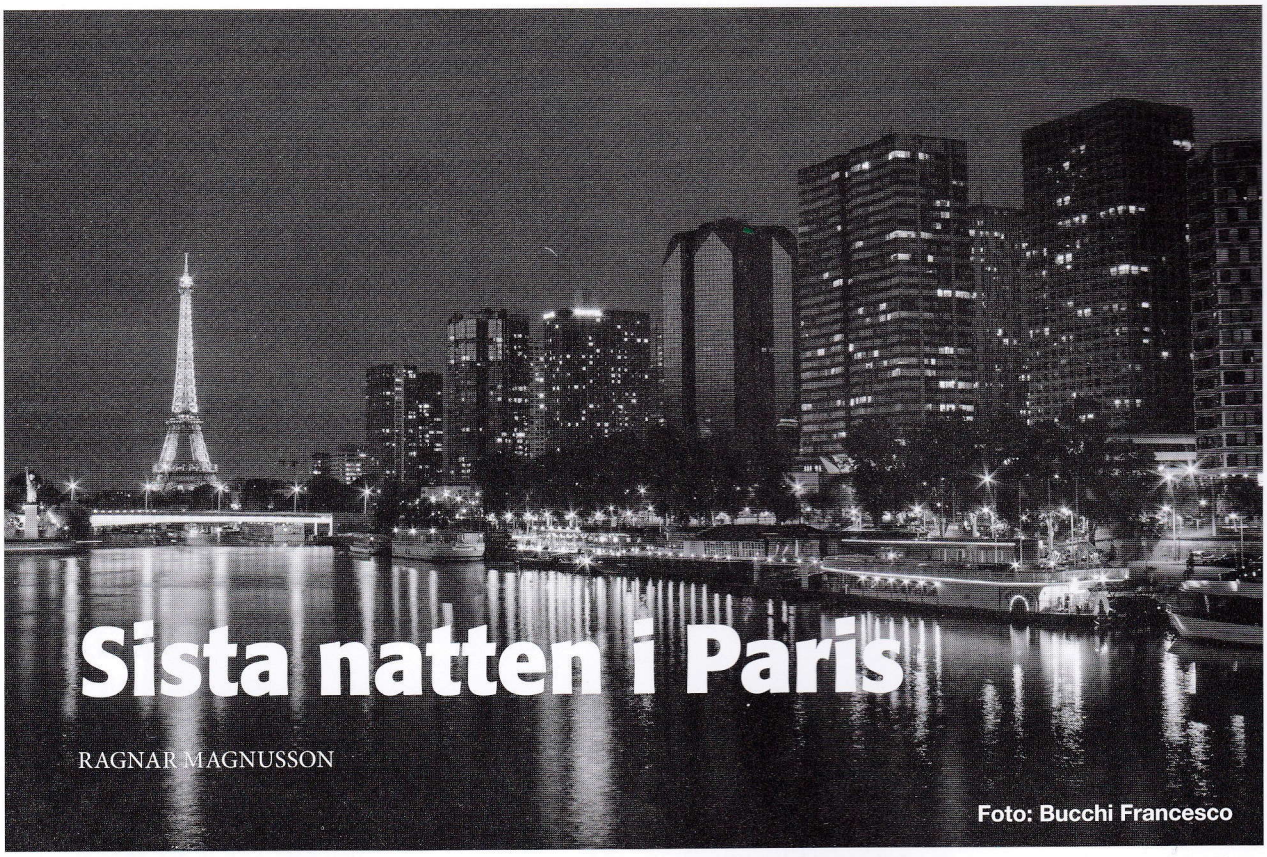

Sista natten i Paris

RAGNAR MAGNUSSON

Foto: Bucchi Francesco

Åka till Paris? Nä, va skulle jag göra i Paris? sa Nilsson vresigt till grannen. Tyst förresten, så inte frugan får idéer! Men det var för sent! Trots att hon var helt absorberad av *Bonde söker fru* och deras ambitioner att få sina älskarinnor i säng, hade hon ändå en kanal öppen för Nilssons mer burdusa uttryck som: "Var fan är ölburken som stod i kylen"? Med ett beslutsamt leende reste hon sig:

– Visst följer vi med till Paris! Nilsson tog sig bekymrat åt plånboken.

– För dyrt! Förresten, vad har de i Paris som vi inte har här?

– Kulturens högborg, skröt grannen. Triumfbågen, Eiffeltornet!

– Eiffeltornet, ha, ha, skrattade Nilsson. Jag har TV-masten framför ögena varje dag, den är femtio meter högre!

– Men slottet i Versailles och konstsamlingarna med Mona Lisas gåtfulla leende, vore inte det något?

– Mona Lisa? Den kärringen har jag en reproduktion av över sängen, så hennes fånflin är jag utless på!

– Men kärleken och synden i Paris då, nattklubbarna med avklädningsflickor som sprattlar utmanande med benen. Du vet fransyskorna, de kan det här med synd de, frestade grannen.

När han sagt detta fick Nilsson ett egendomligt, lystet uttryck i ansiktet. Han satt tyst en lång stund varpå han vände sig till frugan:

– Ja du, sa han, man skulle nog åka till Paris, en kulturstad vi aldrig besökt förut! Nästa vecka satt alltså Nilsson med fru och grannfamiljen i bussen på väg söderut.

– Nu vet du, hade Nilsson förmanat sin fru, inte tyngande ytterkläder och sånt i väskorna. Så förmanade han varje gång de åkte utomlands, väl medveten om att hon ändå skulle plocka väskorna sprängfulla med tröjor, klänningar, kappor och annat som aldrig skulle komma till användning. Därför förvånades han en aning över resgodsets lätthet men hann aldrig reflektera, eftersom grannen just då skruvade kapsylen av första whiskyflaskan. Genom Danmark sken solen och på färjan till Puttgarden köpte Nilsson skattefri sprit och en chokladask till frugan som en första avbetalning på sina eventuella avsteg i syndens Paris.

– Den här resan artar sej bra, sa Nilsson och skålade med grannen.

I Tyskland mötte de kylan men det märkte inte Nilsson så länge han satt i bussen. Med den lätta berusningens generositet godkände han i överdrivna tirader kvällens övernattningshotell och chaufförens körskicklighet och kramade om den kvinnliga reseledaren, betraktad med bistra ögon av sin fru. På morgonen frös Nilsson. Den vassa nordanvinden drev isnålar genom hans tunna sommartröja där han

stod med bakfyllans hela obehag målat i sitt gulbleka ansikte.

– Ta fram en ylletröja innan jag fryser mej fördärvad, beordrade han frugan.

– En tröja? Hon såg frågande ut. Du sa att jag inte skulle packa ner nåt extra.

– Sa och sa! Du har aldrig brytt dig om vad jag sagt förut!

– Det gjorde jag nu! Fru Nilsson såg riktigt belåten ut, insvept i en varm täckjacka som en reseväninna lånat henne. Med en frosskakning kröp Nilsson in i bussen.

Hade det varit kyligt i Tyskland, så var det svinkallt i Paris. Rummet kändes som en iskällare och elementen kunde han ha frusit glass på.

– Nu går jag och köper en varm tröja, huttrade han.

– Gå inte vilse förmanade frun. Tjat och tjat, grymtade han, Jag har varit i storstäder förr! Han hittade en affär och provade en tröja som var underbart varm och priset överkomligt, det var bara ett aber, de fordrade att han skulle köpa hundra stycken!

– Hundra stycken? Nilsson var oförstående. Hundra stycken hade han inte användning för även om det kändes så just då. Envist vidhöll han tills den arm viftande försäljaren upprörd ryckte honom med ut och visade dörrskylten: Grossisthandel! Hela området bestod av partiaffärer! Inte en käft ville sälja en tröja styckvis! Missmodig gick Nilsson vilse och leddes hem likt en hund med adresslappen som frun hängt på honom, av en vänlig polis.

På kvällen ordnade reseledaren restaurangbesök och punkterade Nilssons humör direkt då han fick lätta plånboken på ytterligare en tusenlapp. På en höjd där isvindarna höll honom i ett köldgrepp, anslogs en timme till fotografering innan restaurangen öppnade. Blåfrusen hittade Nilsson en kyrka där han spenderade en förmögenhet på värmande vaxljus.

Strasbourg, en livlig stad som passerades på väg mot Paris. Foto: Ragnar Magnusson.

– Vad roligt vi kunde haft för de här pengarna, klagade han.

– Men vi har ju roligt också, påpekade frun som verkade mer uppåt för varje dag och för varje ny utflykt. Utflykterna ja! Kritiskt kommenterade den genomfrusne Nilsson alla uppgifter om sevärdheter. Visst var det några futtiga kungligheter som miste huvudena under revolutionen men hur många av de trettiotusen slavarbetarna som slet ihjäl sig på skrytbygget i Versailles, det nämndes inte! Bilköerna, luftföroreningarna, trängseln, han hittade fel överallt och han längtade hem till sättpotatisen som väntade, välgrodd och mogen för nedmyllning.

En kväll passerade de en sexshop och sorgset konstaterade Nilsson att det var nog det närmaste han skulle komma synden i Paris. Förresten såg inte parisiskorna särskilt syndfulla ut, påpälsade som de var i flerdubbla lager av yllekoftor.

Sista kvällen besöktes en varieté. Visst höjde vinet stämningen, baletten och solisterna gjorde sitt men Nilsson gick på med sin kritik när det gällde baletten:

– Stackars jättungar, pinade och utnyttjade av någon despotisk impressario! Mot slutet ökade tempot, belysningen dämpades och plötsligt rycktes Nilsson upp på scenen av en fast kvinnohand. Förvirrad fann han sig dansande med en smäcker dansös! Någonstans inne i ett mörkt hörn smög sig ett par mjuka armar om hans hals och plötsligt kysste hon honom! Och vilken kyss! En kyss som i ett svep sopade bort hans misshumör och fyllde hans frusna kropp med blossande värme, inte fräck och utmanande, utan fylld av vällust och värme, lockande och löftesrik, en kyss med smak av kärlek. Så som endast en parisiska kan kyssas!

Omtumlad hamnade han vid sitt bord, dansösen försvann men kyssen fanns där brännande het. Hans ögon föll på fru Nilsson och plötsligt mindes han! Alldeles så hade hon kysst honom en gång för mycket länge sedan. Ja. Det var inget fel på hennes kyssar nu för tiden, fast de hade blivit så vanemässiga. Fast det rådde Nilsson bot för. Sista natten i Paris!

VANLIG GRAFISK FORM

KM IDÉ

☆ Reklamfoldrar ☆ Hemsidor
☆ Vykort ☆ Annonser
☆ Tidningar ☆ Bildbyrå
☆ Böcker

Kjell Sundström
Gunnerudstorp 26
686 96 Östra Ämtervik
0565-303 20 • 070-351 28 32
kjell@km-ide.se • www.km-ide.se

RAMSTRÖMS TRYCKERI™

Etablerat 1917

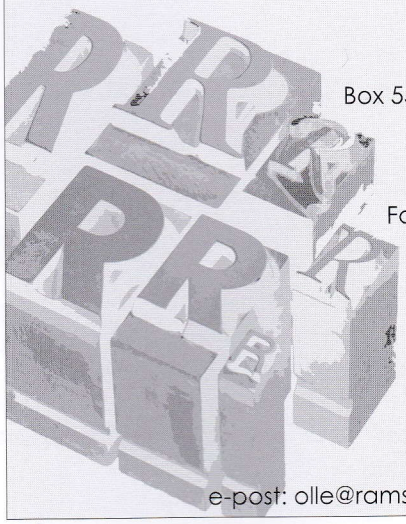

Box 55 686 22 SUNNE
Sundgatan 13
Tel: 0565-140 50
Fax: 0565-7115 25

e-post: olle@ramstromstryckeri.se

ICA Supermarket BBB Sunne

BRA BRETT & BILLIGT

ÖPPET ALLA DAGAR
08.00–22.00

NEA gruppen Installation

ELINSTALLATIONER – ELSERVICE
SÄKERHET – TELE/DATA

Din lokala elektriker sedan 1994
Besöksadress: Strandvägen 25, SUNNE

Vi finns i Sunne och Torsby

SUNNE 0565-178 50
TORSBY 0560-105 19

JÖNSSONS BUSS

Ett 90-årigt familjeföretag

- **Beställningstrafik**
- **Sällskapsresor**
- **Linjetrafik**

0565-68 94 50
Holmby 2, 686 93 SUNNE

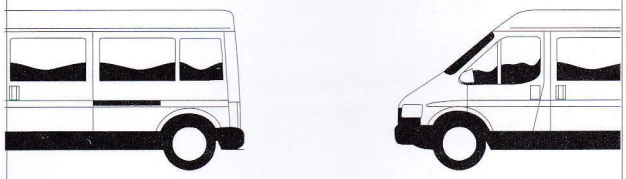

BERGQVIST

GUMMIVERKSTAD AB SUNNE 0565-71 14 35

Industrigatan 9, 686 30 SUNNE

däck och fälgar
till allt som rullar

K. Nilssons Måleri ab

GETTJÄRN

Utför all slags måleriarbeten
Tel. 0565-431 00

Anders 070-543 10 73
Lars 070-543 10 00

sunne grossisten

Företags- och Föreningsleverantören
i Fryksdalen

Kontorsmateriel – Emballage – Torkpapper
Dricka – Konfektyr – Snabbmat

Norrgårdsgatan 9 A
686 35 SUNNE
Tel. 0565-100 87

www.sunnegrossisten.com

Carlssons Rör
i Sunne AB

Reparation • Oljebrännare
Installation • Service
Vatten • Värme
Pannor • Avlopp

Mellby 26, 686 91 Sunne

☎ **0565-311 19, 070-573 39 59**

LBC WETAB

SUNNE 0565-71 12 55
TORSBY 0560-120 60

— VI UTFÖR —
Transporter ▪ Maskinarbeten
Krossning av berg ▪ Väggrusning

— VI LEVERERAR —
MAKADAM ▪ GRUS ▪ SAND
MATJORD ▪ TÄCKBARK
CONTAINERUTHYRNING

www.lbcwetab.se

AB KARL HEDIN

PLANTA TILL PLANKA FRÅN

Rönna Väg 11, Tel 0565-135 20
Måndag–Fredag 7–17
Lördag 9–13
www.abkarlhedin.se

NAO
ENTREPRENAD AB SUNNE

0565-127 19, 120 17
Mobil. Allan: 070-644 97 00

OMBUD FÖR
Swea energi
Storgatan 35, 434 32 Kungsbacka

Hjerpe Buss AB

Lövstaholm

Beställningstrafik

Linjetrafik

Skolskjutsar

Lars Hjerpe 0565-850 78

www.hjerpebuss.se

ELON -butik med vitvaror och hushållsapparater

Hos oss finner du allt inom:

El & VVS-material
Belysningsarmatur
Badrumsinredning
Bygginredningsdetaljer
El & Handverktyg
Nyckeltillverkning m.m m.m

Vi utför med egna montörer:
Installationer & service inom EL - VVS - KYL

ÅKES
EL & VVS AB
Badhusg. 7 Sunne
ELON
0565 - 178 70
www.akesel.se
INSTALLATIONER & SERVICE EL & VVS - KYL

Badhusgatan 7, Sunne
Tel. 0565-178 70
www.akesel.se • info@akesel.se

www.sunnenytt.se

BROBY FÄRGHALL ALCRO

GÖR ETT BESÖK
HOS OSS
DET LÖNAR SIG

Bryggaregatan 3
SUNNE
Tel 0565-107 20

Välkomna till

HEMBYGDSFÖRENINGENS
ÅRSMÖTE 2013

SUNNE

Söndag 10 mars 15.00
på Askersbygården

Program:
Årsmötesförhandlingar
Vi bjuder på kaffe och smörgåstårta
Hantverksalster lottas ut till de medlemmar som kommer till årsmötet

Hälsningar styrelsen

Ramströms Tryckeri AB, Sunne 2013